

Regeringens skrivelse

1975/76: 214

med överlämnande av årsredovisning för Statsföretag AB;

beslutad den 13 maj 1976.

Regeringen överlämnar till riksdagen, enligt bifogade utdrag av regeringsprotokoll, årsredovisning för år 1975 för Statsföretag AB.

På regeringens vägnar

G. E. STRÄNG

RUNE B. JOHANSSON

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-05-13

Närvarande: statsrådet Sträng, ordförande, och statsråden Andersson, Johansson, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson

Föredragande: statsrådet Johansson

Skrivelse med överlämnande av årsredovisning för Statsföretag AB

I beslutet om bildandet av Statsföretag AB (prop. 1969: 121, SU 168, rskr 381) ingick att en redovisning av verksamheten hos bolaget årligen skulle överlämnas till riksdagen. Detta bör liksom föregående år (skr. 1975: 88) ske genom att bolagets årsredovisning för det senaste verksamhetsåret överlämnas till riksdagen. Årsredovisningen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag att regeringen överlämnar årsredovisningen för år 1975 för Statsföretag AB till riksdagen.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Bilaga

Statsföretag 1975 årsredovisning

Verksamheten i sammandrag

	1975	1974	1973	1972	1971	1970
Fakturering i milj. kr.	7 923	8 063	5 606	4 441	3 947	3 592
Resultat före boksluts- dispositioner och skatter i milj. kr.	321	987	406	263	193	269
– i % av faktureringen	4,1	12,2	7,2	5,9	4,9	7,5
Avkastning på arbetande kapital	5,0	12,3	6,6	4,6	4,4	6,8
Avkastning på eget kapital	4,5	14,8	6,6	4,3	3,0	5,8
Antal anställda	45 957	41 299	36 999	35 022	34 285	34 093
Investeringar i milj. kr.	1 537	1 098	856	931	740	512
Löner i milj. kr.	2 123	1 616	1 353	1 183	1 074	945
Föreslagen utdelning i milj. kr.	20 ¹	56 ¹	42 ¹	...	...	..

¹ varav 20 milj. kr. i form av bidrag till Svetab enligt särskilt beslut av riksdagen.

Koncernöversikt

Statsföretagsgruppen 1970—1975

Vid bildandet av Statsföretag AB 1970 angavs som mål för Statsföretagsgruppen att under krav på lönsamhet nå största möjliga expansion. Företagen skulle också ta särskild hänsyn till samhällsintresset vid val mellan olika produktions- och lokaliseringsalternativ. Vidare skulle företagen ha som mål att nå allt större arbetstillfredsställelse för de anställda och vikten av en fördjupad företagsdemokrati framhölls.

För de sex gångna åren av koncernens verksamhet kan konstateras följande huvudsakliga utveckling:

- Omsättningen har ökat från ca 3 600 milj. kr. till ca 7 900 milj. kr. eller med genomsnittligt ca 17 % per år.
- Investeringar i anläggningar och företagsförvärv uppgår till ungefär 6 300 milj. kr. Detta motsvarar i genomsnitt nästan 19 % av omsättningen vilket är mycket högt efter svenska förhållanden.
- Investeringarna har i stor utsträckning koncentrerats till Norrbottens län där de stora bolagen investerat ca 3 300 milj. kr. Gruppen har därmed svarat för ca 80 % av industriinvesteringarna i Norrbottens län.
- Antalet anställda har ökat från i genomsnitt ca 34 000 under 1970 till ca 46 000 under 1975. Totalt sysselsätts över 40 % av gruppens anställda i Norrland varav merparten i Norrbottens län. Detta innebär att 15 % av de sysselsatta i detta län arbetar inom gruppen.
- Åtgärder har vidtagits för att nå en större arbetstillfredsställelse och ett vidgat medinflytande. Några av dem berörs under avsnittet "Arbetsmiljö i utveckling".
- Lönsamheten, mätt som avkastning på arbetande kapital, har genomsnittligt uppgått till 6,6 %.

Koncernens snabba utveckling har emellertid ställt stora krav bl a på det finansiella området. Sålunda har under perioden:

- Gruppens långfristiga upplåning uppgått till mer än 4 000 milj. kr.
- Gruppens soliditet som följd härav sjunkit kraftigt, från drygt 40 % 1970 till 27 % 1975.

För att gruppen även framöver skall kunna finansiera en snabb expansion krävs god kreditvärdighet. Det är mot denna bakgrund som regeringen i proposition till riksdagen framlagt förslag om ökning av det egna kapitalet hos Statsföretag AB med 1 500 milj. kr.

Marknadsförutsättningar och resultat 1975

1974 års goda utveckling påverkade i hög grad utformningen av 1975 års budget, som för koncernen innebar en omsättning på 10 000 milj. kr. och ett resultat före dispositioner och skatter på 1 000 milj. kr.

Utfallet för 1975 avvek emellertid märkbart från dessa budgetvärden. Således uppgick koncernens försäljning till 7 923 milj. kr. och resultatet före dispositioner och skatter till 321 milj. kr., varav dock 114 milj. kr. beror på förändrade lagervärderingsprinciper, främst hos LKAB. En väsentlig anledning till avvikelserna från budgeterade värden är att 1975 års förhållanden för vissa av gruppens företag var de besvärligaste under efterkrigstiden. Detta gäller framför allt LKAB, ASSI, NJA och Uddevallavarvet.

Redan under första tertialet uppvisade utvecklingen, såväl ifråga om försäljning som resultat, en märkbar avvikelse i förhållande till planerade värden, främst hos de exportinriktade basindustrierna. Således svarade exportnedgången för 75 % av den totala försäljningsnedgången. Den minskade försäljningen medförde en märkbar resultatnedgång bl a beroende på strävandena att bibehålla sysselsättningen på en hög nivå och kraftiga kostnadsökningar. Första tertialets tendenser förvärrades successivt under resterande del av året. Den största faktureringsnedgången i förhållande till planerade värden under 1975 uppvisade LKAB, för vilket bolag marknaden successivt försämrats under året till följd av den mycket dåliga stålkonjunkturen på kontinenten. Även NJA och ASSI uppvisade emellertid avsevärda avvikelser. ASSI upplevde först en försäljningsnedgång för sågade trävaror som senare följdes av en nedgång för övriga produkter. Även Berol Kemi tillhör gruppen exportinriktade basföretag och fick således uppleva en märkbar och oväntad försäljningsnedgång.

Statsföretagsgruppens verksamhetsområden

	Antal företag 1975	Fakturering milj. kr.		Resultat milj. kr. ¹	
		1975	1974	1975	1974
Gruvor	1	1 846	2 042	314	360
Järnverk	1	968	994	-177	-24
Varvs- och mekanisk verkstadsindustri	6	1 024	945	51	62
Skogs- och träindustri	5	1 544	1 719	62	482
Kemisk industri	3	876	857	38	132
Konsumentvaruindustri	1	811	629	212	147
Serviceföretag	6	859	698	6	13
Utvecklings- och etableringsföretag	3	73	211	-16	-53
Övriga företag	4	140	108	-38	-53
Summa rörelsedrivande dotterbolag	30	8 141	8 203	452	1 066
Statsföretag AB	1	-	-	-80	-53
Internleveranser och elimineringsposter		218	140	-51	-26
Summa	31	7 923	8 063	321	987

¹ före bokslutsdispositioner och skatter.

I motsats till tidigare konjunkturedgångar har priserna för såväl LKAB som NJA, ASSI och Berol Kemi hållit sig något sänär uppe under årets första del. Därefter sjönk prisnivån för flertalet produkter. Ett undantag härifrån är järnmalm för vilken priset i genomsnitt steg ca 40 % jämfört med 1974. Det stora försäljningsbortfallet för gruppen som helhet är dock huvudsakligen hänförbart till kvantitetsnedgångar. För såväl LKAB som NJA, ASSI och Berol Kemi är försäljningsintäkterna 1975 lägre än för 1974. För LKAB och ASSI är nedgångarna störst och uppgår till ca 195 respektive 425 milj. kr.

För verkstadsföretagen har faktureringsökningen under 1975 varit god. Kalmar Verkstad uppvisade en kraftig resultatförbättring medan SMT-Pullmax ökade det redan 1974 goda resultatet något. Under årets senare del uppvisade emellertid orderingången för dessa företag en minskning och detta kan påverka faktureringen under 1976. Varvsbranschen har under året utsatts för stigande problem. Uddevallavarvet har emellertid en orderstock som bedöms ge beläggning t. o. m. 1978. Inom varvet pågår arbete syftande till att komplettera varvsverksamheten med annan industriell verksamhet.

Tobaksbolagets försäljning av cigaretter och snus fortsatte att stiga i Sverige. Exporten av framför allt piptobak till USA ökade något medan försäljningen från dotterföretaget i Holland, Elisabeth Bas, ökade starkt.

Bland bolag med speciella problem bör nämnas Sonab, EssBo och Uddcomb. Såväl Sonab som EssBo uppvisade under 1975 oacceptabla resultat och inom både företagen pågår utformningen av ett handlingsprogram. Uddcombs orderingång var under 1975 god men branschens och företagets lönsamhet är fortfarande oacceptabelt låg.

Inflationen var även 1975 hög och hade stor betydelse för resultatet. En analys görs under rubriken "Inflationens effekter — några synpunkter".

Av koncernens samlade resultat på 321 milj. kr. disponerades nästan 90 % eller ca 285 milj. kr. för ökad konsolidering i form av avskrivningar utöver plan och avsättningar till lagerreserver. En smärre upplösning (netto) av investeringsfonder verkställdes på totalt ca 30 milj. kr.

Efter dessa dispositioner återstår ett utrymme för ytterligare skattefria konsolidering i lagerreserver och genom extra avskrivningar på tillsammans ca 2 000 milj. kr.

Investeringar, företagsförvärv och lageruppyggnad 1975

Koncernens investeringar var även 1975 mycket höga. Anläggningsinvesteringarna uppgick till 1 537 milj. kr. och därtill kom företagsförvärv för ca 170 milj. kr.

En stor del av investeringarna under året bestod i fullföljandet av tidigare fattade beslut. De största investeringarna svarade NJA för med ca

440 milj. kr., varav drygt 105 milj. kr. för Stålverk 80. Under året togs Koksverk 75 planenligt i drift liksom en färdigställd normaliseringsanläggning och en LD-ugn tillhörande det s. k. Stålverk 75-projektet.

LKABs investeringar uppgick till ca 365 milj. kr. och omfattade främst inköp av mobila maskiner, arbeten med en ny huvudnivå i Kiirunavaara-gruvan samt arbeten med en ny kaj och nytt lager i Narvik.

Även ASSI och Uddevallavarvet uppvisade under 1975 stora investeringar med ungefär 210 respektive 190 milj. kr. Inom ASSI fortsatte arbetena med spånskivefabriken i Laxå och det nya sågverket i Valåsen. Uddevallavarvets arbete på moderniserings- och utbyggnadsprogrammet fortskred planenligt.

Berol Kemis investeringsprogram uppgick till nästan 100 milj. kr. och syftade framför allt till ökad produktionskapacitet för vissa specialprodukter.

Ytterligare uttryck för gruppens expansiva verksamhet är den mängd företagsförvärv som skedde under året. Det största var Statsföretags förvärv av resterande 50 % av aktierna i Rockwool AB som därmed blev ett helägt dotterbolag. Vidare förvärvades 25 % av aktierna i AB Gränges Offshore, 9,5 % i AB Götaverken samt resterande tredjedel av aktierna i Stigtex AB, som härigenom blev helägt.

Bland övriga förvärv i koncernen märks Kalmar Verkstads köp av AB Ljungbytruck och Karlskronavarvets förvärv av Hvilans Mekaniska Verkstads AB.

Berol Kemi förvärvade under året ytterligare andelar i Syntes AB och Katalys AB och äger nu 100 % av Katalys samt 75 % av Syntes.

Ekströms LivsmedelsProdukter AB, tillhörande Svenska Tobaks AB, förvärvade agenturföretaget AB Hugo Österberg. Kabi förvärvade 60 % av aktierna i ett tillsammans med AB Atomenergi nybildat bolag inom området radiofarmaka, AB Kabi Diagnostica. Liber Grafiska har under året förvärvat Hermods i Malmö och Skrivab Skol- och Kontorsmateriel AB i Växjö. ASSI förvärvade 20 % av aktierna i Broby Industrier AB. Under början av 1976 förvärvade Stigtex den rörelse som AB Kamgarn drivit i Borås.

En väsentlig konsekvens av de dåliga konjunkturerna och strävan att bibehålla sysselsättningen på en hög nivå blev att lagren ökade intill bristningsgränsen — med drygt 1 450 milj. kr. Bl. a. byggde LKAB upp lager i Rotterdam.

Under året ökade genomsnittligt antal anställda med ca 4 650 personer, varav ca 3 300 genom nyförvärvade företag.

Uppläning och soliditet 1975

Investeringsstakten var hög, resultatet otillfredsställande och lageruppbyggnaden osedvanligt stor. De marknadsmässiga förutsättningarna för

1976 förefaller fortfarande något osäkra och det har därför varit ett önskemål att bibehålla en hög likviditetsberedskap. Allt detta resulterade i att koncernens upplåning 1975 blev mycket hög — nästan 1 800 milj. kr. i långfristig upplåning. I enlighet med statsmakternas och riksbankens intentioner har en stor del av denna upplåning — ungefär hälften — skett utomlands.

Den kraftiga upplåningen innebar självfallet en ansträngning på företagets finansiella struktur och medförde att soliditeten vid utgången av 1975 sjönk till 27,0 % mot 31,5 % ett år tidigare.

Koncernens struktur

Arbetet på en fastare struktur inom gruppen fortsatte under 1975. Således förvärvade LKAB från Statsföretag dotterföretaget AB Statsgruvor och SMT-Pullmax AB från Svetab två verkstadsföretag, Anderssons Finsliperi & Mekaniska AB samt Nordtool AB. Inom koncernen etablerades en speciell byggmaterialgrupp med EssBo, Svenska Bomaterial AB som moderbolag. I denna grupp ingår de från Svetab övertagna bolagen Ljusdals Träprodukter AB (f. d. Edströms Industrier AB), Etri Fönster AB, AB Kalmar Kök, AB Kramfors Kök, Nyland Mattor AB med dotterföretaget Holmsund Golv AB. Vidare bildades ett oljehandelsbolag, Svenska Petroleum AB, i LKABs regi. Per 1 januari 1976 överläts AB Oljetransit till staten och Kabi övertog Linson Instrument AB.

Under året beslutades att Svctab skall knytas närmare till moderbolaget och bl. a. tjänstgöra som stabsbolag i lokaliseringspolitiska frågeställningar samt ägna sig åt minoritetsansattningar i projekt som har sysselsättnings-, lokaliserings- eller annan näringspolitisk betydelse. Svetab fick under perioden 1973—1975 statligt stöd med 60 milj. kr. genom att statens anspråk på utdelning från Statsföretag AB under denna period sänktes med motsvarande belopp. De mål ifråga om antalet nya arbetstillfällen inom stödområdet som Svetab då hade har inte i sin helhet kunnat infrias, bl. a. till följd av att etableringskostnaderna blivit avsevärt högre än förutsett. Statsföretag kommer emellertid att ställa egna medel till förfogande för ytterligare lokaliseringspolitiska satsningar inom stödområdet.

Efter verksamhetsårets utgång har regeringen i proposition föreslagit att statens nyförvärvade aktieinnehav i Götaverken/Eriksberg tills vidare placeras i fonden för statens aktier. I en annan proposition föreslås att Statsföretag övertar aktierna i Svenska Utvecklings AB per 1 juli 1976.

Framåtblick

Marknads- och resultatutsikterna för 1976 ter sig fortfarande ovissa för gruppens största företag. Det förefaller sannolikt att koncernens re-

sultat innevarande år blir märkbart sämre än under 1975. Investeringarna är fortfarande omfattande och därför kommer upplåningen att ligga kvar på en oförändrat hög nivå och med ett betydande inslag av utlandsupplåning.

I ett längre perspektiv kan konstateras att koncernens stora och kapitaltunga basindustrier kräver betydande investeringssummor enbart för att bibehålla konkurrenskraften. Upplåningsbehovet blir likaså mycket stort. För att genomföra detta krävs en ökning av det egna kapitalet i enlighet med den proposition som regeringen lagt fram. Snabbt stigande räntekostnader och amorteringar kräver att genomförda investeringar ger god avkastning.

LKAB

Sista rondan i LKAB

Det sista hela verksamhetsår, under vilket jag fungerat som VD i LKAB, var 1975. I november 1974 önskade ett flertal kunder option på malmkvantiteter utöver dem vi kunde garantera — för det fall vi skulle få tillfälle öka leveranserna. Man förmodade allmänt, att första halvåret 1975 skulle präglas av fortsatt god stålkonjunktur. Alla fruktade dock en tillbakagång under året. I LKAB budgeterade vi rätt pessimistiskt. Vi hade två alternativ, som vi ansåg tämligen likvärdiga. I det dystrare räknade vi med ett värre leveransbakslag relativt försålda kvantiteter än vi någonsin tidigare haft på denna sidan andra världskriget. Det gick ännu mycket sämre. Olevererad malm vid årets slut i förhållande till kontrakt innebar i procent mätt en dubbelt så svår besvikelse som det tidigare svåraste bakslaget.

Malm är relativt enkel att lagra och förstörs inte. Däremot är produktionen numera en process, där kostnaderna kortsiktigt är nära nog fasta, om flödet minskar i volym. Därför har LKAB sedan länge konjunkturlagrat och byggt ut sina resurser för sådan lagring i syfte att utjämna sysselsättningen så långt möjligt i gruvorna och på järnvägen. Vi har 1975 rekordlagrat — bundit över 450 milj. kr. i lager. Vi räknar med något större leveranser under 1976, sannolikt en ökning mot årsslutet. Även 1976 kommer dock säkerligen att bli ett svagt år.

Alla trodde på nedgång 1975, och den kom tidigare och brantare än väntat. Alla tror på någon uppgång 1976. Låt oss hoppas att den också överträffar prognoserna. Särskilt sannolikt är det inte. Alltför många tunga negativa faktorer, som vi inte har erfarenhet av, präglar världsekonomin.

I en intervju frågade man mig som man brukar fråga idrottsstjärnor vad som varit största glädjeämnet och största sorgeämnet under mina 20 år i LKAB. Svaret blev enkelt och tveklöst.

Det största glädjeämnet är att vi klarade åren 1958—1969, då malm-

priserna stegvis sjönk med 40 %, medan lönerna ungefär tredubblades och alla materialkostnader kraftigt steg. Det var volymökning och rationalisering — två ofta med varandra förbundna fenomen — som räddade oss.

Det största sorgämnet är att förhållandet mellan företagsledning och de anställdas organisationer fortfarande erbjuder så stora problem. Observera att jag säger organisationer — inte "de anställda". Ett kollektivs uppträdande är nämligen ingalunda någon summa av individernas egenskaper. Våra anställda skiljer sig naturligtvis inte från andra människor till intelligens, förnuft och känslor. Men vi har olyckan av att i årtionden ha haft splittrade fackföreningar. De är splittrade inte bara genom striden mellan socialdemokrater och kommunister. Numera är också kommunisterna splittrade i olika fraktioner. En kommunistisk ombudsman, som sökte sig till annat arbete, förklarade i en tidning, att han var trött på de politiska slitningarna i fackföreningarna. Det är jag också. Då maktkamp pågår inom en fackförening, kommer sakfrågorna vid förhandlingar med arbetsgivaren i bakgrunden, och den taktiska kampen om själarna dominerar. De hetaste kämparna har ingalunda för ögonen att söka främja utvecklingen av det företag, som ger dem sysselsättning och bär upp de samhällen där de lever. Klyftan mellan företagsledning och fackföreningar vidgas.

Inte ens den typ av svårigheter jag antytt och som känns tyngre än tekniska misstag eller ekonomiska bakslag bör emellertid överdrivas. Vi genomförde åren 1957 till 1969 en produktivitetstegring av omkring 150 % per mantimme. Det kostade mycket kapital. Det innebar också för de anställda ständiga förändringar — mest på gott men också försämringar. Omflyttning och omskolning, besvär innan ny produktionsordning var inkörd, en alltmer överskådlig och svärbegriplig miljö — allt detta var konsckvenser, som måste tagas om företaget ville leva vidare.

Våra anställda fann sig i detta och hade en positiv inställning till omvandlingen. Jag tackar dem för det.

Arne S Lundberg

Norrbottens Järnverk AB

Under 1975 drabbades flera stålkonsumerande branscher samtidigt av lågkonjunkturen. Speciellt hårt drabbades varvs-, bygg- och bilindustrin. Den väntade periodiska nedgången överlagrades av efterverkningarna av oljekrisen, vilket kan förklara den ovanligt djupa nedgången.

Den sjunkande efterfrågan på stål resulterade i stark prispress och kraftigt minskade leveranser från världens stålverk. Konjunkturförsämringen medförde för Norrbottens Järnverks del att den sedan 1970 snab-

ba expansionen av försäljningen bröts. Då samtidigt kostnaderna för malm, bränsle och personal ökade kraftigt blev årets nettoresultat, trots intensiva besparingsåtgärder, mycket otillfredsställande.

Konjunkturtuvecklingen under året nödvändiggjorde en omfattande lagertillverkning för att trygga sysselsättningen, vidmakthålla produktionskostnaderna på rimlig nivå samt förbereda för högkonjunkturen.

Igångkörningsproblemen i de nyuppförda metallurgiska anläggningarna är nu överståndna och under andra halvåret utvecklades produktionen på ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn till beläggningsläget företogs från och med tredje tertialet en neddragning av skiftgången i valsverken från fem- till treskift. I anläggningen för fartygsmanufaktur har en ännu kraftigare neddragning skett.

Koksverk 75, som får en kapacitet av ca 1 miljon ton koks per år, togs i drift för provtillverkning och uppkörning i samband med den officiella invigningen den 27 juni 1975. Investeringen har genomförts planenligt såväl tids- som kostnadsmässigt.

Normalisering 75, som ger järnverket en stor kapacitet för värmebehandling av så kallat höghållfast stål, togs programenligt i drift under året.

De förändrade förutsättningarna för Stålverk 80 som växte fram under januari—februari 1976 — de mycket stora kapitalanspråken, förlustriskerna under en relativt lång introduktionsperiod, de därmed sammanhängande finansieringsproblemen samt den internationella marknadens osäkerhet — fick till följd att styrelsen den 12 mars 1976 fattade beslut om en modifierad inriktning av projektet.

Som utgångspunkt för denna inriktning har styrelsen tagit ägarens önskemål om att ett metallurgiskt centrum för svensk handelsstålindustri skall förläggas till Luleå samt att den samlade sysselsättningen inom stålverkscentrat i Luleå skall uppgå till mellan 7 500—8 000 personer. Målinriktningen beaktar förhållandena såväl inom befintliga NJA som den kommande Stålverk 80-delen och avser att forma ett program som kan ge bästa möjliga lönsamhet för hela NJA under 1980-talet.

Stålverk 80-delen har nu i högre grad än tidigare anslutits till den svenska marknadens förväntade behov. Med dessa utgångspunkter har riktlinjerna för en utbyggnad av det metallurgiska centrat i NJA angivits till en ämneskapacitet av ungefär 2,5 miljoner ton i stället för det ursprungliga projektets 4 miljoner ton. För nuvarande NJA avses bland annat utrustningar tillskapas för en ökad valsverkskapacitet och en anpassning ske av den för försäljning avsedda ämnesproduktionen till i första hand behoven i Sverige. Vidare avses NJA producera cirka en halv miljon ton ämnen anpassade för försäljning i mellersta och södra Sverige.

Förslag av denna innebörd kommer att föreläggas ägaren.

Den beslutade ändringen av företagets organisation genomfördes i maj

1975. Organisationen indelas därmed i fyra divisioner med eget resultatansvar och fem centrala stabsfunktioner. Divisionerna omfattar Stålverk 80, Stål, Koksverk och Byggmanufaktur. Arbetet med att anpassa bland annat den ekonomiska redovisningen och system för samordning och kontroll till de nya förhållandena gavs under året hög prioritet.

Försäljningsintäkterna för 1975 uppgick till 968 milj. kr., vilket var 26 milj. kr. mindre än föregående år. Nettoresultatet uppgick totalt till -121,0 milj. kr. I detta resultat ingår koncernbidrag med 60,0 milj. kr. Förlusterna är helt hänförliga till Division Stål, där bland annat de gamla fartygskontrakten till fasta priser utgjort en svår belastning. Division Byggmanufaktur redovisar trots en vikande konjunktur ett förbättrat nettoresultat uppgående till 13,5 milj. kr.

Av järnverkets fakturering har 44 % gått till varvsindustrin, 11 % till verkstadsindustrin, 24 % till byggnadsindustrin och 21 % utgjort halvfabrikat för andra järnverk. Exportandelen var 51 %.

Utbetalningar för investeringar och lagertillverkning samt negativ resultatutveckling medförde under året betydande påfrestningar på företagets likviditet. Finansieringen, speciellt under andra halvåret, åstadkoms genom en kraftig ökning av såväl den kort- som långfristiga upplåningen. Räntekostnaderna ökade härigenom med 9,1 milj. kr. och uppgick vid årets slut till sammanlagt 63,0 milj. kr.

Prognos

Resultatutvecklingen under 1976 blir starkt beroende av vid vilken tidpunkt den väntade konjunktursvängningen kommer att ske. I vår planering räknar vi med fortsatt svag stålkonjunktur under första halvåret och en successiv uppgång av priser och volymer under andra halvåret. Trots ett genom konjunkturuppgången förbättrat rörelseresultat under andra halvåret 1976, blir nettoresultatet för helåret även det otillfredsställande.

Per Olof Boman

Uddevallavarvet AB

Den nuvarande lågkonjunkturen har hårt drabbat varvs- och rederinäringarna, vilket bl. a. resulterat i ett stort överskott på tanktonnage. Vissa omständigheter talar dock för en svag förbättring under slutet av 1970-talet.

Med oktoberkriget i Mellersta Östern som utlösande faktor inträffade under hösten 1973 en rad händelser, som radikalt påverkat världsekonomin och den politiska maktbalansen, och vi upplever nu den värsta depressionen sedan 1930-talet. För sjöfartsnäringen har svårigheterna varit

större än någonsin. Utvecklingen på handels- och industrisidan har kraftigt påverkat fraktmarknaden och särskilt då frakterna för tankfartyg och större bulklasterfartyg.

Stort överskott på tanktonnage

Världshandelsflottans samlade tonnage uppgår f. n. till ca 525 milj. dwt., varav ca 285 milj. dwt. utgörs av tankfartyg. Av dessa ligger omkring 50 milj. dwt. upplagt, och dessutom går en betydande del av den seglande flottan med reducerad fart för att spara bunkerkostnader. Man kan därför i dagens läge räkna med ett reellt tankeröverskott i storleksordningen 100 milj. dwt.

Någon balans mellan tillgång och efterfrågan på tanktonnage är inte att vänta inom de allra närmaste åren. De mest pessimistiska prognoserna säger att det kan dröja till in på 1980-talet, innan det nuvarande tankeröverskottet är absorberat.

Det finns dock flera omständigheter, som talar för en visserligen kanske svag men dock märkbar förbättring före 1970-talets utgång. Under åren 1963—1974 ökade ständigt industriländernas bruttonationalprodukt liksom världens oljekonsumtion. Efter de två senaste årens stillastående och nedgång kan man nu skönja en svag konjunkturförbättring, främst märkbar i USA. Utvecklingen i Västeuropa släpar efter, men det är förhoppningsvis här fråga om endast en fasförskjutning. En ökad industriell aktivitet medför ökad energikonsumtion.

Alternativa energikällor för olja finns inte annat än på längre sikt, och därför måste en konjunkturuppgång liksom hittills baseras på en stigande oljekonsumtion och då främst på ökad import från OPEC-länderna.

På internationell nivå diskuteras f. n. en rad olika åtgärder med syfte att söka avhjälpa den rådande obalansen inom sjöfarts- och varvsnäringarna.

Statliga stödåtgärder nödvändiga

De svårigheter som nu tornar upp sig alltmer för varje månad kan i allmänhet inte avhjälpas av enskilda rederier och varv, utan här fordras statliga stödåtgärder i olika former. För den norska rederinäringen, som betyder speciellt mycket för Uddevallavarvet, har i norsk statlig regi skapats ett temporärt institut för finansiellt bistånd till den hårt drabbade branschen.

Som ett led i den planerade internationella produktionsminskningen avses även den svenska varvsindustrins kapacitet reduceras under slutet av 1970-talet.

Svårigheterna inom varvsbranschen är emellertid så stora, att enbart en överenskommelse om produktionsminskning inte räcker för att varven

skall kunna överleva. För att upprätthålla den reducerade varvsproduktionen kräves sålunda särskilda statliga stödåtgärder för åren 1978—1979, varom förhandlingar nu pågår mellan staten och varvsindustrin. Dessa eventuella statliga stödåtgärder kommer inte att innehålla några direkta subventioner till varvsindustrin utan endast en temporär hjälp i form av kreditgarantier under byggnadstiden för att finansiera s. k. lagerproduktion.

Uddevallavarvet investerar 650 milj. kr.

För Uddevallavarvets del fortskrider arbetena med den pågående utbyggnaden till en beräknad kostnad av 650 milj. kr., och de beräknas vara slutförda vid årsskiftet 1976—1977.

Beslutet om det pågående investeringsprogrammet fattades före energikrisen och den internationella konjunkturedgången, och förutsättningarna har därefter förändrats i väsentliga avseenden. Det har dock bedömts vara motiverat att i huvudsak genomföra det ursprungliga programmet, eftersom byggandet av en nybyggnadsdocka och modernisering av produktionsapparaten i övrigt är nödvändiga åtgärder för rationalisering av varvets produktion.

Den nedskärning av varvens produktion, som utgör en av förutsättningarna för branschens överlevande, kommer även att drabba Uddevallavarvet genom att den ökade kapacitet som investeringarna syftade till inte kommer att kunna utnyttjas de närmaste åren. Detta i sin tur innebär ett temporärt ogynnsamt kostnadsläge på grund av att de betydligt ökade fasta kostnaderna inte kan slås ut på en ökad produktion. Den planerade ökningen av personalstyrkan med totalt inemot 900 anställda har som en följd därav måst skjutas på framtiden.

De nya anläggningarna är i första hand avsedda för produktion av mycket stora fartyg. Då efterfrågan på sådana fartyg i dagens läge är närmast obefintlig, adderas den tidigare nämnda outnyttjade kapaciteten med den uteblivna verkningsgraden vid byggande av stora fartyg till ett ofördelaktigt kostnadsläge, som kommer att bli betungande.

När efterfrågan på stora fartyg återigen ökar — och detta är på sikt en utveckling vi tror på — kommer bilden dock att helt förändras.

Ingvar Trogen

ASSI

Det som gjorde 1975 till ett märkligt år var 1974. Den snabba uppgången det ena året tog luften ur det följande. Allt rörde sig uppåt 1974: kostnader för råvaror och löner, volymer, priser, produktivitet och också

de ekonomiska resultaten. Sedan fortsatte bara kostnaderna. Det övriga föll. Men priserna blev hängande, gungande i alltmer töjda trådar, knutna med ekonomisk insikt till avpassade utbud.

Dramatiken 1975 blir mindre om man jämför direkt med 1973 och ser förbi 1974 — ett vunnet år att balansera tidigare förlorade.

Papperskonsumtionen i Västeuropa sjönk redan 1974, det vet vi nu. Det var lageruppyggnad hos konsumenterna som gav lyft åt skogskonjunkturen. 1975 minskade verklig konsumtion ytterligare 10 %. Därtill kom lageravveckling hos konsumenterna och gav tillskottsfall i nerförsbacken. Hävdad dollarkurs och kanadensiska strejker bromsade för vår del hastighetsökningen utför något under andra halvåret. Den kontinentala pappersindustrin ökade bl. a. med hjälp av billigt returpapper som råvara sina marknadsandelar. Den på internationell handel inriktade industrin, som den svenska, fick ta de kraftigaste stötarna.

När vi nu i bottenläget ser oss om på volymerna har massaleveranserna, pappersexporten och trävaruskeppningarna sjunkit med i runda tal 30 % vardera. Sammantaget gick exportintäkterna från skogsindustrin ner med 2,5 miljarder kr. Produktionen gick tillbaka mindre och upp-bromsningen för torkmaskinerna, pappersmaskinerna och sågverken begränsades till ca 15, 20 respektive 25 %. Personalpolitiken, den höga andelen fasta utgifter — råvaror och löner hör numera dit — lagerstödet och tron på en ljusnande framtid motiverade produktion mot lager hos industrin.

Lagervärdet i Sverige ökade 2 miljarder kr. för fibervarorna.

Nu börjar marknaden förbättras. Konsumtionen tilltar märkbart i USA, långsamt i Europa. Avvecklingen av lagren hos förbrukarna är avslutad för den här gången. Den svenska exporten kan börja öka sakta men produktionen måste hållas nere. Försiktigt så att marknaden inte störs av överutbud skall magasin, kajer och fotbollsplaner avlastas sitt värdefulla gods, förhoppningsvis till stigande priser. Och så skall likviditeten och lönsamheten förbättras. Men det ekonomiska utfallet 1976 kan ändå bli sämre än 1975 om takten i uppgången inte ökar kraftigt mot slutet av året. Marginalerna och utgångsläget är sämre vid ingången av det här året än det förra.

Konjunkturutvecklingen i Nordamerika är central för vårt land. Råvarukostnaden, den tunga posten i produktkalkylerna, är där hälften av vår och frakterna över Atlanten är låga. Vi är i kostnadsmässigt underläge. Må överskottskvantiteterna tillgängliga för exporten hit över Atlanten bli begränsade!

Låt mig polemisera mot motståndarna till den snabba tillväxten av vår industri. Det är lyckosamt att svensk skogsindustri byggts ut till en kapacitet som överstiger skogstillväxten. Under högkonjunkturperioden 1973 och 1974 förädlades här i landet en avsevärt större mängd råvara än tillväxten. Genom den höga produktionen kunde efterfrågan bättre

tillgodoses och våra marknadsandelar försvaras. Detta är till glädje för oss också i sämre tider. Genom överleveranserna kunde ytterligare ett inte föraktligt antal miljarder kr. tas in till landet i det goda prisläget. Branschen fick finansiell styrka också att betala sysselsättningskostnaderna i efterföljande lågkonjunktur.

1975 och 1976 ligger förbrukningen av råvara under tillväxten och det kompenserar tidigare överförbrukning. Inom skogsbranschen är det särskilt angeläget att man gör dispositionerna över en hel konjunkturcykel och inte ser varje kalenderår för sig. Detta gäller den finansiella planeringen och det bör också gälla vid tillämpningen av nu beslutad lag om utbyggnadsstopp, frivillig begränsning av virkesförbrukningen och verksamheten vid virkesråden.

ASSI drabbades hårt 1975. Vi är störst i landet på trävaror, träfiber-skivor och kraftliner. De produkterna var särskilt utsatta. Vi köper all vår råvara. Några skogsöverskott bidrar inte till vårt resultat eller vår likviditet. Prisnivån för massaved och timmer höjdes ytterligare avsevärt under året, opåverkad av utvecklingen för de förädlade produkterna. ASSIs tillgångar motsvarar byggnadsvärdet för 8 supertankers. Av dessa låg 3 stilla under året. En hette "Ökade färdiglager", en nästan färdig "Nya anläggningar". Den tredje överksamma hade beteckningen "Tillgänglig kapacitet" och låg med påmönstrad besättning.

Den ökade upplåningen ger höga finansiella kostnader men utgångsläget inför en uppgång på marknaden är gott. Med produktionskraftiga anläggningar, välfyllda virkesförråd, bättre möjlighet att ta tillvara nya råvaruslag, minst sagt goda möjligheter till leverans från färdiglager, ny, effektivare och välbemannad organisation är vi väl rustade för ökad, resultatgivande aktivitet. Må vi snart få användning för vår offensiva förmåga! Det kostar på att ligga lågt och huka i beredskapsläge.

Sigvard Bairrke

Berol Kemi AB

Marknadsförhållandena för petrokemiska produkter har de senaste åren uppvisat starka kontraster.

Under början av 1974 orsakade oljeembargot allvarliga bristlägen och följdes av en närmast hektisk efterfrågan. Oljetillförseln normaliserades dock snabbt, och under 1975 minskade efterfrågan starkt på petrokemiska produkter som en följd av den allmänna konjunkturavmattningen. 1975 tycks bli det första året under hela efterkrigstiden, då den petrokemiska industrin når en lägre total tillverkningsvolym än under det föregående året.

Det svaga konjunkturläget under 1975 medförde även en viss dämp-

ning av förväntningarna om den framtida tillväxten för den petrokemiska industrin i Västeuropa. En hård gallring av planerade investeringsprojekt och en allmän tendens till senareläggning av redan inledda projekt torde bli följden. Det kan då inte uteslutas, att de minskade investeringarna i branschen åter leder till bristlägen, när konjunkturen förbättras. Framtida bristsituationer för petrokemiska produkter är troliga även mot bakgrunden av de senaste årens utveckling på olje- och raffinaderiområdet. Den fortsatt växande efterfrågan på lättare oljeprodukter — nafta och bensin — har de senaste åren varit svår att möta beroende på att det samtidigt rått låg efterfrågan på tyngre produkter, särskilt eldningsolja. Denna obalans kan bli bestående och leda till en växande råvaruknapphet för petrokemiska tillverkningar.

För Berol Kemi bedöms de stora pågående och planerade investeringsprojekten ha goda utsikter att komma i drift i ett relativt välbalanserat marknadsläge. Råvaruförsörjningen för Berol Kemis löpande verksamhet och planerade projekt kan betecknas som tillfredsställande. Under 1976 beräknas Berol Kemi kunna påbörja uppförandet av en s. k. oxoanläggning. I denna kommer mellanprodukter, som nu importeras, att tillverkas ur råvaror från den i Stenungsund redan befintliga krackningsanläggningen.

Slutprodukterna från dessa tillverkningsgrenar går främst till färg- och plastindustrin. För att på ännu längre sikt garantera en utvidgad råvarutillgång deltar Berol Kemi gemensamt med KemaNord AB och Unifos Kemi AB därtill i förberedelserna för en ny krackningsanläggning i Stenungsund.

Årets verksamhet inom företaget präglades starkt av den svaga efterfrågan, som ledde till att tillgängliga kapaciteter ej fullt utnyttjades. Årets resultat måste betecknas som otillfredsställande. Först minskade exporten och 4—6 månader senare även hemmamarknadens efterfrågan. Endast första tertiet gav ett normalt rörelseresultat, medan avmattningen mot årets mitt ledde till en kraftigt minskad resultatinhämtning. Mot årets slut stabiliserades läget, men trots detta nåddes inget ytterligare resultatillskott under årets sista tertial. För 1976 väntas en fortsatt svag utveckling för första halvåret. Förutsatt att en stabilisering av konjunkturen därefter inträder, bör en viss förbättring av resultatsituationen inträda mot årets slut.

Inom företaget bedrivs också ett fortsatt, omfattande arbete för att utveckla nya och förbättrade specialprodukter för olika industriella användningsområden.

Berol Kemis breda produktprogram och de omfattande utvecklingsinsatserna kräver en organisation som medger en långt driven delegering av ansvar och befogenheter. Samtidigt eftersträvas ett växande och alltmer direkt inflytande i den operativa verksamheten för de anställda. Vid årsskiftet 1975/76 infördes som ett led i denna utveckling en divisionali-

serad organisation med bl. a. representanter för de anställda i såväl koncernledning som i divisionernas ledningsgrupper. Kommittéer och samrådsgrupper förekommer dessutom i betydande omfattning. Syftet med dessa åtgärder har sammanfattats i ett företagsdemokratiskt handlingsprogram. Programmet betonar bl. a. den balans, som måste eftersträvas mellan kostnaden för dessa resursansträngningar och den nytta, som kan uppnås genom förbättrad planering och goda individuella prestationer.

Gunnar Agfors

AB Kabi

Läkemedelsdebatten har varit ganska livlig i Sverige under 1975, stimulerad bl. a. av motionerna till den socialdemokratiska partikongressen som ägde rum i början av oktober. Det är naturligt att Kabigruppen utgjort ett av objekten i denna debatt och att vi, som statsägt läkemedelsföretag, fått ta en del törnar.

Vi har intet att invända mot detta. Tvärtom, vi engagerar oss gärna i en debatt som kan bidra till ökade insikter om läkemedelsindustrins villkor och till en sund utveckling för vårt företag och den bransch i vilken vi verkar.

Bland de frågor som vi ägnat särskild uppmärksamhet under 1975 och som alla är betydelsefulla för vår långsiktiga utveckling, finns det anledning att särskilt nämnda

- produktprogrammets utveckling
- produktionsresursernas utbyggnad
- utlandsorganisationens förstärkning
- medinflytandefrågor.

Kabigruppens produktprogram har hittills varit begränsat till läkemedel, vissa diagnostika samt hygienprodukter (ACO) marknadsförda genom apoteken. Vi har under 1975 beslutat att komplettera detta program med en omfattande satsning på diagnostika, främst inom sådana områden där vi redan har ett kunnande genom vår läkemedelsforskning. I konsekvens med detta beslut har ett särskilt bolag bildats i samarbete med Atomenergi, Kabi Diagnostica, för utveckling, produktion och marknadsföring av diagnostika samt radiofarmaka för terapeutiskt bruk. Våra resurser inom detta område har under hösten kompletterats genom ett avtal med Bofors, enligt vilket vi övertar en forskargrupp, den s. k. Peptidgruppen i Mölndal. Denna forskargrupp har under ett antal år arbetat med att utveckla metoder för klinisk bestämning av vissa proteiner med hjälp av en unik enzymsubstratmetod. Viktiga applikationer föreligger

inom det hematologiska området och förväntas där innebära ett avsevärt utvecklingssteg.

Vi har under 1975 haft en mycket hög utnyttjning av vår produktionsapparat. I vår planering för det närmaste decenniet förutsattes en omfattande utbyggnad av våra produktionsresurser och i samband därmed en omstrukturering mot färre produktionsenheter och en längre driven specialisering av tillverkningsprocesserna. Utbyggnadsprogrammet kommer att förverkligas i etapper, som kommer att sträcka sig över en lång följd av år och på ett sådant sätt att vi även under detta utbyggnads-skede kommer att ha en hög utnyttjning av våra produktionsresurser.

Det är möjligt att arbetet inom den delegation för ökad samordning av den svenska läkemedelsindustrin som tillsatts av industriministern under hösten 1975 kan komma att påverka våra utbyggnadsplaner. Det förhållandet understryker det angelägna i att utforma våra utbyggnadsplaner på ett sådant sätt att de tillåter en successiv anpassning till nya förutsättningar.

Kabigruppen är för sin utveckling i hög grad beroende av en snabb och lönsam expansion av exporten. Endast genom en omfattande försäljning av våra specialiteter på väl valda utlandsmarknader ges möjlighet att förränta de omfattande investeringarna i forskning och utveckling.

Den erforderliga snabba expansionen av exporten förutsätter effektivt fungerande marknadsbolag på de viktigaste marknaderna, alternativt ett system av väletablerade agenter samt ett starkt stöd från centrala instanser och produktspecialister i hemmaorganisationen. Vi befinner oss f. n. i ett skede av utbyggnad av dessa resurser. I linje med de tankegångar som utvecklats i den aktuella läkemedelsdebatten förs diskussioner med andra svenska läkemedelsföretag i syfte att utröna förutsättningarna för ett nära samarbete på betydelsefulla utlandsmarknader.

Medinflytandefrågorna är f. n. föremål för omfattande diskussioner inom Kabigruppen. Det ligger i sakens natur att dessa diskussioner förs i en öppen och konstruktiv atmosfär med representanter för samtliga fackföreningar som är representerade inom Gruppen.

Det är vår ambition att under loppet av 1976 genom avtal och i ett omfattande utbildningsarbete skapa förutsättningar för en snabb och smidig anpassning till de nya regler och förutsättningar som kommer att gälla då den nya lagstiftningen om medbestämmande i arbetslivet träder i kraft vid årsskiftet 1976/77.

Kabigruppens omsättning 1975 uppgick till 377 milj. kr., vilket utgör en ökning jämfört med 1974 på 24 %. Vår utlandsförsäljning har ökat med 29 % medan den svenska försäljningen uppvisar en 21-procentig ökning. Detta innebär att Kabigruppen f. n. har en exportandel av 37 % mot 35,5 % 1974.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter uppgick till 28,1 milj.

kr. (27,7). Gruppen uppvisar en obetydlig förbättring ifråga om avkastning på arbetande kapital, främst till följd av en förbättrad kapitalomsättning. Läkemedelsindustrins vinstmarginaler är underkastade en hård press på grund av priskontroll på praktiskt taget alla marknader.

Bengt Andrén

Svenska Tobaks AB

I Tobaksbolaget har vi under 1975 haft anledning att begrunda vikten av en målmedveten produktutveckling. Dotterbolagen uppvisar en provkarta på vad som kan hända. Ekströms i Örebro har tack vare en föga dramatisk, men planmässig utveckling lagt grunden för en successivt växande volym. Det bakpulver som en gång gjorde företags namn känt är idag en liten produkt. Produkter baserade på torkade nypon, blåbär och andra naturråvaror dominerar försäljningen. På senare år har sortimentet kompletterats med många nya produkter, bl. a. mjölmixer som underlättar tidigare ganska tidskrävande hushållsarbeten. Försäljningen växte 1975 med 25 % och överskottet före dispositioner och skatter steg till 5,2 milj. kr.

Under 1975 förvärvade Ekströms med moderbolagets aktiva medverkan det stockholmska agenturföretaget Hugo Österberg, som i över 50 år importerat och sålt en rad internationellt kända livsmedelsprodukter. Cambells soppor är den största enskilda produkten. Österbergs måste vara på språng efter nya tillskott till sitt sortiment. Denna urvalsprocess har ett stort inslag av framtidsbedömning och risktagande.

Grummebolagen drabbades liksom övriga företag inom den kemisk-tekniska branschen av stagnerande totalmarknad och sortimentsbegränsning i handeln. Prisstopp infördes vid halvårsskiftet.

1974 hade varit bekymmersamt för Grumme. Förlusten uppgick till 2 milj. kr. Krafttag krävdes för att vända utvecklingen. Marknadsföringen förstärktes och produktprogrammet kompletterades. Men så kom nästan samtidigt dels en mycket kraftig kostnadsstegring genom det nya löneavtalet, dels prisstoppet. Detta framtvängde en koncentration på företagens livskraftiga produkter som i kombination med en lyckad lansering av Varje Dag shampoo gav resultat. Förlusten begränsades, trenden har vänt. Ännu återstår dock mycket arbete för att nå samma lönsamhet som i 70-talets början.

För Sinjet AB med verksamhet i Huskvarna och Vilhelmina var villkoren desamma som för Grumme — bara mycket värre.

Vid 70-talets början hade bolaget ett ålderstiget produktprogram. Man satsade därför intensivt på en förnyelse. Nya tandborstar, ölbackar och konsumentvaror av plast kom till. Från utomstående förvärvades ett "säkerhetsprogram" med fönsterlås och brandsläckare. Men varken

marknaden eller den egna produktionsapparaten var riktigt rustad att ta emot många av dessa nyheter. Plastråvaran steg explosionsartat i pris och plast blev ett diskuterat material — åtminstone för hushållsändamål.

Den tidigare organisationen i Sinjet var strikt funktionell. Marknadsavdelningen kämpade med en vikande totalmarknad och produktutvecklingsavdelningen med sitt ambitiösa program att förnya sortimentet. Produktionsavdelningarna i Huskvarna och Vilhelmina hade dagliga bekymmer med inkörningen av nya produkter, korta serier och ett lager som växte varje vecka under våren 1975. Förlusten steg till 7,5 milj. kr. inräknat en nödvändig nedskrivning av numera utgallrade produkter. För 1976 år utsikterna trots allt mer lovande. Visserligen räknar man med ett ansträngt marknadsläge, men organisationen är nu uppdelad i tre divisioner som ansvarar för produktutveckling, produktion och marknadsföring inom sitt eget avgränsade sortiment. Sortimentet är också bantat och kostnaderna kommer att få en hårdhänt granskning. Produktutvecklingen fortgår, dock nu inriktad helt efter marknadens krav och önskemål.

Även inom moderbolaget pågår en ständig utveckling av produktsortimentet. 1975 lanserades en ny lågtjärecigarrett, Royal, och två cigariller, Cortez och LP.

Debatten om tobak och hälsa har under lång tid haft ett stort inflytande på utvecklingen. Lägre halter av tjära har varit ett av kraven. Men smaken måste också tillgodoses i konkurrens med de stora världsmärkena från företaget mångdubbelt större än Tobaksbolaget.

Under senare år har vår egen konkurrensförmåga försämrats. För nylanseringar är vi helt beroende av den svenska marknaden. Här hemma gäller inskränkningar i sättet att presentera produkterna. Reklamen regleras av en överenskommelse med KO. Specialbutiker och kiosker, mer benägna att i sortimentet pröva nya produkter än t. ex. stormarknader, förlorar terräng.

Exporten är därför av vital betydelse. Vi har lyckats bra med Borkum Riff, som idag har 9 % av piptobaksmarknaden i USA och säljs dessutom till ett 40-tal länder runt om i världen. Möjligen håller vi på att lyckas nå en liknande position med några av de cigariller som tillverkas hos dotterbolaget Elisabeth Bas i Holland. Under 1975 nåddes spektakulära exportframgångar i bl. a. Frankrike.

Koncernens omsättning 1975 — tobaksskatten oräknad — uppgick till 811 milj. kr. Denna siffra skall enligt föreliggande planer stiga till ca 950 milj. kr. 1976 — ett svårbedömt år med stora osäkerhetsmarginaler. En skicklig produktutveckling är viktigare än någonsin.

Sven G. Andrén

SARA, Sveriges Allmänna Restaurang AB

Den gynnsamma trend som rådde under 1974 för hotell- och restaurangnäringen har fortsatt även under 1975. För SARA, som nu för tredje året i rad haft en positiv utveckling, innebär detta, att omsättningen under 1975 var 16 % större än under föregående år samt att resultatet före extraordinära poster, bokslutsdispositioner och skatter förbättrades med 2 milj. kr.

Den under 1974 påbörjade förändringen av bolagets organisation har under året resulterat i att en särskild division för personal- och institutionsrestauranger inrättats vid sidan om de redan fungerande hotell- och restaurangdivisionerna.

Företagets framtida strategi och verksamhetsinriktning börjar formuleras i konkreta termer. Den nuvarande strukturen bestående av i huvudsak traditionella och blandade enheter kommer att utvecklas mot mer renodlade kedjefunktioner av hotell och restauranger inom vilka stordriftens och storföretagets fördelar effektivt skall utnyttjas.

SARAs satsning på sin hamburgerrestaurangkedja CLOCK syftar inte enbart till att etablera sig bland Fast-Food-restaurangerna i landet utan kanske främst till att skaffa erfarenhet från ett rationellt och efter moderna industriella metoder uppbyggt produktions- och distributions-system, vilket får betraktas som unikt för restaurangbranschen i Sverige.

Den under året inledda satsningen på personal- och institutionsrestauranger har redan givit gott resultat och under 1975 tillkom 14 nya sådana enheter inom området industri- och kontorsföretag. Ett väsentligt steg i denna utveckling är inriktningen på angränsande verksamhetsområden såsom skolor och sjukhus. Meningen är att genom vidareutveckling av nuvarande system rationalisera måltidsproduktionen även inom den delen av den institutionella måltidsverksamheten. Inom Göteborgs Universitetsrestauranger AB (GUAB) sker redan en sådan utveckling.

Även helt andra nya utvecklingsområden, där SARAs resurser i form av driftledning och administrativt kunnande kan utnyttjas kommer att aktualiseras under 1976.

Ovan nämnda aktiviteter syftar till att ge företaget ökad konkurrenskraft och tillväxtpotential. Produktions- och produktutvecklingsarbetet inom såväl nya som gamla verksamhetsområden är i full gång.

Personalsamverkan

Under sommaren och hösten 1975 genomfördes den första etappen av det företagsdemokratiska handlingsprogrammet, som hade planerats och förberetts från slutet av 1974. Samrådsgrupper för beslutsmedverkan har etablerats på de olika driftsenheterna och på central nivå har arbete

bedrivits i ett koncernråd. Därmed har ett för bolaget helt nytt inflytandesystem införts. Lokalt behandlas frågor rörande den egna arbetsplatsens förhållanden, i koncernrådet mera övergripande frågor såsom företagets strategi, ekonomi, väntade strukturella förändringar etc. Personalpolitikens inriktning samt frågor om information, utbildning och arbetsmiljö har ägnats särskild uppmärksamhet i rådets personalkommitté. Rådet är huvudman för samverkanssystemets vidareutveckling.

Prognos

På grund av väntade konjunkturförändringar och kraftigt ökande kostnader framför allt på lönesidan, räknar vi med att vinsten under 1976 något kommer att reduceras jämfört med 1975. För att företagets lönsamhetsutveckling i framtiden skall kunna säkras, måste ytterligare rationaliseringar och omstruktureringar genomföras. Det är även nödvändigt att en konsekvent tillämpning av industriella metoder fullföljes inom hela företaget både vad det gäller produktion, drift, administration och marknadsföring. I synnerhet blir dessa insatser också på kort sikt mycket nödvändiga om lagstiftningen på spel- respektive utskänkningsområdet drastiskt förändras i en för bolaget och därmed hela branschen negativ riktning.

Ingemar Hellström

Karlskronavarvet AB

Den gynnsamma utvecklingen för Karlskronavarvet AB fortsätter, och för 1975 kan ett nytt gott resultat redovisas.

1975 blev också ett märkesår för varvet. Det första stora investeringsprogrammet avslutades och varvets nybyggnadssektor har nu en inklädd produktionsline på 400 meter.

Dessutom fortsatte Karlskronavarvet sin utveckling av den civila sidan. I början av året förvärvades Hvilans Mekaniska Verkstads AB i Kristianstad. Vidare slöts under våren ett samarbetsavtal med det till Karlskrona nyetablerade Gränges Offshore. Avtalet innebär att Karlskronavarvet skall leverera däcksektioner och moduler till oljeproduktionsplattformar.

Satsningen på den civila sektorn syftar till att ge Karlskronavarvet verksamhetsgrenar, som dels kan utgöra ett komplement till den nuvarande marina produktionen, dels ge en kompensation inför en förväntad minskning av fartygssektionstillverkningen för de svenska storvarven. Den marina produktionen, såväl nybyggnad som underhåll,

kommer dock under överskådlig tid att utgöra en väsentlig del av varvets totala produktion.

Investeringsverksamheten var under året omfattande. Nybyggnadssektorns resurser är nu utbyggda för en rationell och modern produktion av marina fartyg samt tillverkning av tyngre stålkonstruktioner.

Nästa led i upprustningen av varvet är en ny centralverkstad för underhållssektorn. Arbetena beräknas vara avslutade 1977. Genom dessa båda stora investeringar får Karlskronavarvet helt nya och ur produktions- och miljösynpunkt ändamålsenliga resurser.

För företagsgruppen totalt uppgick investeringarna till 23,0 milj. kr., varav huvudparten, 19,7 milj. kr., avsåg Karlskronavarvet.

Investeringsvolymen kommer även under de närmaste åren att bli hög.

För 1975 redovisar företagsgruppen ett resultat före dispositioner och skatter på 28,1 milj. kr., vilket motsvarar en avkastning på investerat kapital av 9,0 %.

Den allmänna konjunkturutvecklingen beräknas inte medföra några märkbara, negativa konsekvenser för företagsgruppen. Karlskronavarvets inneliggande orderstock ger i huvudsak beläggning till i början av 1977. Den svaga varvs- och sjöfartskonjunkturen har dock nödvändiggjort en omorientering av produktionen mot annan tillverkning av tunga stålkonstruktioner.

Resultatet för 1976 förutses visa en smärre nedgång för gruppen totalt.

SMT- Pullmax AB

Sett ur internationella perspektiv torde det inte vara någon överdrift att karakterisera 1975 som ett förlorat år för verktygsmaskinindustrin. Förlorade år är emellertid inte speciellt ovanliga inom denna bransch, som sedan lång tid brottats med två stora problem, nämligen extrema konjunktursvängningar och för stor tillverkningskapacitet.

Att industrin anpassar sina investeringsplaner efter marknadsläget och därmed tvingas använda sina maskininvesteringar som buffert är ett välkänt och ganska naturligt förhållande. Så snart tecken på efterfrågeminskning börjar anas, dras svängremmen åt. Vem är den företagare som med osäkra framtidsperspektiv investerar i en ny, produktivare maskin när han inte har några detaljer att tillverka i den? Vidare måste det under lågkonjunkturen dåliga kapacitetsutnyttjandet ha förbättrats betydligt och optimismen återställts innan tankarna på eventuella nyinvesteringar åter blir aktuella. En konjunkturcykel för verktygsmaskinindustrin präglas sålunda av en oproportionerligt lång och djup svacka. Flera branscher talar idag om katastrof vid 30—40 % minskad ordergång — för verktygsmaskinbranschen är siffror kring 70—80 % inte ovanliga.

Här hjälper stimulansåtgärder föga — åtminstone av nuvarande slag — för att locka den tveksamme över tröskeln. För verktygsmaskinbranschen blir effekten en stark ordertillströmning strax innan stimulansåtgärderna upphör, vanligen vid en tidpunkt då investeringarna ändå av andra skäl börjar skjuta fart.

Verktygsmaskintillverkarna — vid denna tidpunkt helt utsultna — accepterar nu entusiastiskt alla invällande order men gapar därvid vanligen över för mycket. Resultatet blir leveransförseningar och problemen lastas över på kunderna.

Sett mot denna bakgrund har SMT-Pullmax klarat sig anmärkningsvärt väl under 1975. Bolagets inriktning mot numeriskt styrda maskiner har starkt bidragit till en fortsatt utveckling. Visserligen har ett betydligt kärvare klimat uppstått under andra halvåret, men detta har inte påverkat produktionen under året, som präglats av fullt kapacitetsutnyttjande. Företagets lönsamhet har varit fortsatt god trots den kraftiga belastningen av det från Svetab övertagna Nordtool. Kapitalutnyttjandet har ytterligare förbättrats, men den ökade verksamhetsvolymen kräver en översyn av kapitalstrukturen.

Förutsättningarna för 1976 är svårbedömbara. Orderstocken är relativt betryggande. Det pågående investeringsprogrammet bör dessutom göra SMT-Pullmax väl rustat inför en konjunkturuppgång.

EssBo-Svenska Bomaterial AB

Förutsättningarna för den nya EssBogruppen, Svenska Bomaterial AB, var inte de allra bästa. Bostadsbyggandet minskade 1972—1975 med 50 %. Inom Statsföretag ställdes frågan: vad skall hända svensk byggmaterialindustri och i synnerhet företagen inom Statsföretag? Efter flera etableringsår med motgångar inom Svetab kopplades sex materialföretag loss och bildade EssBo.

Svensk byggmaterialindustri är bra, men hur effektiv och lönsam, det återstår att se.

Den nya koncernledningen började sitt arbete i augusti 1975 med att skärskåda dotterbolagen. 1974 redovisade dessa tillsammans en total förlust om 30,9 milj. kr. inkl. extraordinära avskrivningar. Resultat före bokslutsdispositioner och skatter för 1975 blev -22,6 milj. kr.

Vilka är då EssBo-företagen?

EssBo-gruppen består av ett moderbolag med fyra anställda och sex dotterbolag med 900 anställda. Nyland-Holmsunds produkter är textila golv och plastmattor. Företaget arbetar i en internationellt överetablerad marknad. Marknadsnischer finns.

Kalmar Kök — Interiör — har etablerade inredningsprodukter, som skickligt marknadsförda kan öka sin speciella marknad. Vissa organisations- och produktionsvårigheter skall övervinnas med hårt styrda program.

Ljusdals Träprodukter — trägolv, trappor, spaljéer och fönsterbänkar. Utvecklingsplaner finns.

Etri Fönster — ett rekonstruktionsprogram planeras som styr in mot delvis nya marknader för kvalitetsfönster.

Målinriktning

Filosofin är att ansvar för produktion, marknadsföring och administration är delegerat till varje dotterbolag. För att uppnå större effektivitet och konkurrenskraft skall gruppen dock tillsammans utveckla:

- system för order, produktions- och lagerplanering samt distribution
- gemensamma marknadsaktiviteter
- gemensam finansiering av rationella anläggningar
- kontinuerlig personalplanering och intern utbildning

1976 ett prövningens år

1976 blir också ett svagt år för svensk byggmaterialindustri. Investeringarna hålls starkt tillbaka inom EssBo-gruppen, men handlingsprogram finns för att pröva nya affärsidéer.

Rockwool AB

Rockwoolgruppen omfattar moderbolaget Rockwool AB, Skövde, samt dotterbolagen Laxå Bruk AB, Laxå, och Isolerings AB Isenta, Örebro. Verksamheten omfattar utveckling, produktion och försäljning av mineralullsbaserade produkter för isoleringsmarknaden samt genomförande av isoleringsentreprenader. Omsättningen uppgick 1975 till ca 380 milj. kr.

Återblick på 1975

Försäljningen går huvudsakligen till byggmarknaden, varför utvecklingen inom denna är av central betydelse för Rockwool. Under 1975 fortsatte Sverige minskningen av igångsättningarna för bostäder och de ligger nu obetydligt över 50 % av rekordnivåerna i början av 70-talet. För byggisoleringens del motverkades denna negativa utveckling av ett starkt ökat intresse för bättre isolering samt fortsatt expansion för

industribyggande med lätta konstruktioner. På exportsidan medförde den kraftiga lågkonjunkturen att exporten jämfört med 1974 minskade.

Det prisstopp som genomfördes i början av 1974 gällde i praktiken också under hela 1975. Resultatet för 1975 uppnådde därför inte den nivå, som är en förutsättning för de kommande årens expansion.

Förutsättningar för expansion finns såväl inom byggmarknaden som inom nya tillämpningsområden. Inom byggmarknaden är det främst andelen småhus och kraven på bättre isolering både i nyproduktion och i det befintliga bostadsbeståndet som talar för expansion.

När det gäller nya tillämpningsområden har den ökade satsningen på arbetsmiljön skapat ett stort intresse för Rockwools akustikprodukter.

Handlingsprogram

Handlingsprogrammet för den kommande femårsperioden koncentreras kring fyra områden:

Produktutveckling:

De redan nu stora insatserna på produkt- och användningsteknisk utveckling kommer att fortsätta. Nya produktområden kommer att ges utökade resurser.

Kapacitetsutbyggnad:

Produktionskapaciteten utökas.

Finansiering:

Självfinansieringsgraden måste förbättras för att företaget skall kunna klara de finansiella påfrestningar som expansionen medför.

Personal:

Omfattande åtgärder planeras för att utveckla medarbetarna att framgångsrikt kunna tillvarata expensionsmöjligheterna.

Liber Grafiska AB

Libers förvärv under hösten 1975 av Hermods Stiftelse och Skrivab Skol- och Kontorsmateriel AB betyder att Liber nu kan erbjuda ett komplett program för skolan från förskola till gymnasium. Dessutom finns erfarenhet och kunskap för uppgifter inom eftergymnasial utbildning, yrkesutbildning och företagsanpassad utbildning. Liber ser också fram mot nya uppgifter med radio- och tevesänd utbildning.

Organisation

Libers verksamhet var vid årets ingång organiserad i fem divisioner: LiberFörlag, LiberKartor, LiberLäromedel, LiberTryck och LiberEkonomi. Divisionsorganisationen kompletterades under 1975 med en division för korrespondensundervisning, Hermods Skola. Hermods Skolas utveckling under kommande år berörs starkt av de under hösten 1975 framlagda betänkandena om TRU och Sveriges Radio samt om distansundervisning.

Hermods Läromedel införlivades i LiberLäromedel och samordnades med läromedelproduktionen i Lund.

Skrivab, som tillverkar skriv- och räknehäften samt marknadsför dessa jämte ett stort antal artiklar av förbrukningskaraktär till i första hand skolor och kommuner, är en självständig resultatenhet i Liber.

Libers bokhandelsverksamhet i Stockholm har under året koncentrerats till Fritzes Hovbokhandel. I nyinredda lokaler på Fredsgatan har öppnats en avdelning för statliga publikationer.

I samband med förvärvet av Hermods övertogs även AB Ph Lindstedts Universitetsbokhandel i Lund.

Det totala antalet anställda uppgick vid årets slut till ca 1 200. Övergången till ny organisation har kunnat ske utan friställningar. Inom flera produktionsavsnitt har man haft svårigheter med att fylla vakanser.

Investeringar och resultat

Investeringarna i fastigheter, maskiner och inventarier låg 1974 på en för Liber hög nivå. 1975 har inneburit en återgång till en mera normal investeringsnivå. Inräknat företagsförvärven är det totala investeringsbeloppet 1975 dock högre än föregående år och uppgår till 20,7 milj. kr.

Den fakturerade försäljningen uppgick under 1975 till 281 milj. kr. (196). Ökningen uppgick till 43 %. Medräknas ej de nytillkomna verksamheterna stannade ökningen vid 14 %.

Resultatet av årets verksamhet blev före bokslutsdispositioner och skatter 0,2 milj. kr. (1,7). Samtliga organisations- och omstruktureringskostnader under 1975 har belastat resultatet.

ABAB, Allmänna Bevaknings AB

Under 1975 har ABAB med dotterbolagen ABAB Lokalvård AB och Skyddsbevakning AB planerligt fortsatt sin expansion. I enlighet med den strategi som valts överläts hösten 1975 installationsverksamheten till Televerket, som samtidigt bildade en larmdivision.

Avtal har träffats med SOS Alarmering AB för att kunna erbjuda en rikstäckande alarmterminering.

Faktureringen för ABAB med dotterbolag uppgick till 77 milj. kr. (58). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter blev 3,2 milj. kr. (0,1).

BS Konsult AB

BS Konsult AB har under året haft en god arbetsbeläggning och den ökande uppdragsvolymen har krävt en ytterligare personalökning. Ett planeringsföretag har under året inköpts och integrerats med företagets projekt- och byggleddningsavdelning. Denna del av verksamheten har överförs i ett helägt dotterbolag, Skandinaviska Projektledningsaktiebolaget (Skandinavprojekt).

På det företagsdemokratiska området har en omfattande och konstruktiv samrådsverksamhet mellan företagsledning och personal genomförts.

Faktureringen för moder- och dotterbolag under året uppgick till 31 milj. kr. (17). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter var 0,3 milj. kr. (0,2).

För 1976 förutses en fortsatt ökad omsättning.

Ceaverken AB

Bolaget redovisade för 1975 en förlust före dispositioner och skatter på 5,5 milj. kr. (-5,8).

Effekten av de kraftiga kostnadsökningarna 1974 kunde inte heller 1975 kompenseras genom prishöjningar. Oförmånliga valutakurser har också bidragit till förlusten. Totala faktureringen uppgick till 82 milj. kr. (76). Exportandelen ökade till 68 % (66). Den dominerande exportmarknaden är fortfarande USA, som svarade för ca 40 % (30) av företagets totala fakturering.

Dotterbolaget Scanfors AB, som hade en positiv utveckling 1974, redovisade 1975 en förlust på 0,5 milj. kr.

Det är utomordentligt svårt att ställa någon prognos för 1976, vilket beror på bl. a. råvarupriser och valutakurser.

Resultatet för koncernens verksamhet beräknas dock bli bättre än 1975.

Kalmar Verkstads AB

Kalmar Verkstad (KVAB) är numera moderbolag till Lidhults Mekaniska Verkstad AB (LMV) och AB Ljungbytruck. Gruppen sysselsätter 625 personer och omsatte 1975 105 milj. kr. (67) med ett resultat före bokslutsdispositioner och skatter på 12,0 milj. kr. (0,4).

Beläggningen i Kalmar har varit god och främst bestått av ombygg-

nad och reparation av person- och godsvagnar, samt tillverkning av sid- och baklastare. Faktureringen blev 40 milj. kr. (25) och resultatet före dispositioner och skatter 5,7 milj. kr. (-0,4). Den främsta anledningen till det förbättrade resultatet är ett bättre resursutnyttjande. I resultatet ingår även en realisationsvinst på 1,9 milj. kr.

En ämnesverkstad uppfördes till en kostnad av 7,5 milj. kr. och togs i bruk vid årsskiftet. Denna investering är en del i det rationaliserings- och miljöarbete som pågår.

Satsningen på affärsidén "lastmaskiner för enhetslaster" fortsatte genom förvärv av Ljungbytruck i oktober. Produktprogrammet består nu därför av KVABs lastmaskiner, Ljungbytrucks truckar 6—20 ton och LMVs truckar upp till 40 ton. Genom sin bredd och tekniska nivå får detta program anses mycket slagkraftigt.

Produkternas fortsatta expansion är beroende av att nya marknader öppnas. Detta kommer att underlättas av att marknadsföringen nu sammanförts.

Faktureringen för LMV uppgick till 51 milj. kr. (41) och resultatet före dispositioner och skatter till 4,5 milj. kr. (0,9). Ljungbytrucks omsättning för perioden oktober—december var 14,6 milj. kr. och resultatet före dispositioner och skatter 2,6 milj. kr.

Linson Instrument AB

Under året slutfördes i stort sett genomgången och uppdateringen av företagets produkter för våtkemiska analyser av blod och elektronisk blodkroppsräkning. Den nya automatiska Linson Analyzer 240 och en familj med blodkroppsräknare är nu under marknadsintroduktion.

Företaget genomgick under 1975 en stark strukturuomvandling. Från att tidigare ha varit ett rent utvecklingsbolag har Linson nu omvandlats till ett integrerat företag med egen marknadsföring och tillverkning.

Faktureringen uppgick till 4,3 milj. kr. (4,8) och resultatet före bokslutsdispositioner och skatter blev -4,8 milj. kr. (-4,7).

Nuclear Steam SG AB

Nuclear Steam SG AB, som är licenstagare för ånggeneratorer från Westinghouse Electric Corp., låter tillverka sina produkter hos Uddcomb. Företagets hittills enda order på tre ånggeneratorer för Ringhals 4 kommer att levereras och faktureras först 1977. Reservation har gjorts för en del av den förlust denna beställning väntas medföra.

Nyckelhus AB

Den totala byggnadsverksamheten i landet fortsatte att sjunka under året. För första gången på flera år minskade också småhusproduktionen.

Trots detta kunde bolaget även 1975 glädja sig åt en ökning i såväl försäljning som leveranser och åt en förbättrad lönsamhet.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter uppgick till 1,0 milj. kr. på en omsättning av 53 milj. kr. På grund av en omläggning av redovisningsprinciperna kan dessa tal inte jämföras med föregående år. Beräknat enligt tidigare metoder skulle resultatet uppgått till 3,2 milj. kr. (1,1) och omsättningen till 60 milj. kr. (46).

Under året har en blygsam export kommit igång, främst genom ett dotterbolag i Danmark. Kapaciteten för de närmaste tre åren enligt gällande långsiktplan har tryggats genom nya långtidsavtal med leverantörer.

Orderstocken är god och bör kunna medföra ytterligare expansion med fortsatt tillfredsställande lönsamhet.

AB Oljetransit

Oljetransits anläggningar vid Trondheimsfjorden utnyttjas för mottagning, lagring och transitering till Sverige av drivmedel, som tillhör svenska militära myndigheter. Större delen av cisternvolymen är dock uthyrd till norska företag.

Faktureringen uppgick till 1,1 milj. kr. (1,0). Resultatet för den kommersiella delen var före bokslutsdispositioner och skatter 0,4 milj. kr. (0,3).

Företaget har fr. o. m. 1976 överlåtits till handelsdepartementet.

AB Sonab

Sonabgruppens fakturering uppgick 1975 till 118 milj. kr. (82). Ca hälften av ökningen beror på att den under 1974 från AGA förvärvade mobilradiorörelsen ingick i 1974 års fakturering enbart under 6 månader.

Också för 1975 uppvisade Sonab en stor förlust. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter uppgick till -37,7 milj. kr. (-53,0).

Det i april 1975 beslutade handlingsprogrammet innebar bl. a. en minskning med ca 50 tjänster, nedläggning av två dotterbolag, avveckling av den egna dataverksamheten och en rad andra åtgärder. Programmet har genomförts.

Under hösten 1975 stod det klart att tidigare vidtagna åtgärder ej skulle vara tillräckliga för att på rimlig tid bringa bolagets ekonomi i balans.

En arbetsgrupp har tillsatts för att samordna kraftfulla ansträngningar för att finna en lösning på de sysselsättningsproblem, som kan uppstå i Lövånger.

Strävan att begränsa konsekvenserna för personalen har medfört, att

de åtgärder som vidtas blir mindre omfattande än vad som är företags-ekonomiskt motiverat. Arbetet med att finna lösningar på företagets problem kommer att fortsätta. Bl. a. kommer olika former av samverkan med andra företag att sökas.

Statsföretag International AB

I syfte att stärka Statsföretagsgruppens handel främst med statshandelsländerna har Statsföretag International AB startats. Bolagets verksamhet var under 1975 främst av förberedande karaktär. Verksamheten bedöms öka väsentligt under 1976.

Statsraff AB

I början av 1974 inledde Statsföretag AB en förstudie om förutsättningarna för ett nytt raffinaderi vid Brofjorden. I studien ingick även råoljeförskaffning, transporter och marknadsföring.

Våren 1975 anvisade riksdagen 36 milj. kr. som lån till Statsföretag för projektering av raffinaderiet. För detta arbete bildades Statsraff AB med uppgift att ta fram material för en slutlig bedömning före ett investeringsbeslut i riksdagen.

Stigtex AB

Den negativa utvecklingen inom hemtextilindustrin har 1975 fortsatt med minskad efterfrågan av kardgarner för såväl gardiner som möbeltyger. Detta beror i första hand på den modeändring som skett under året och som inneburit att vävda kardgarnsgardiner ersatts med tryckta bomullsgardiner och att grova möbeltyger ersatts av skinn och plysch.

De ökade lönekostnaderna har dessutom medfört ökad import, vilket ytterligare försvårat möjligheterna för Stigtex AB att upprätthålla full sysselsättning.

Faktureringen sjönk under året till 22 milj. kr. (25). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter var -2,3 milj. kr. (-0,3).

SID — Swedish Industrial Development Corporation

SID, som är helägt av Statsföretag AB är även kontaktkontor i USA för Svenska Utvecklings AB (SU) och förenade fabriksverken (FFV). I början av 1975 flyttades SIDs kontor från centrala Manhattan, New York, till Greenwich, Connecticut.

SIDs viktigaste uppgift har, nu liksom tidigare, varit att följa utvecklingen i USA inom utvalda behovs- och produktområden och att informera uppdragsgivarna om nya metoder, system eller produkter.

AB Svensk Torvförädling

De under 1974 beslutade nyinvesteringarna i AB Svensk Torvförädling har till största delen genomförts under 1975 och provkörning av anläggningarna har påbörjats. Dessa investeringar beräknas uppgå till sammanlagt 3,7 milj. kr.

Faktureringen uppgick till 9,3 milj. kr. (8,1). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter blev 1,3 milj. kr. (1,5). Investeringarna under året uppgick till 3,3 milj. kr. (0,3).

Svenska Lagerhus AB

Svenska Lagerhus AB äger och förvaltar lagerhus, lagrar spannmål, frö och fodermedel etc. Bolaget åtar sig särskilda uppgifter som t. ex. beredskapslagring av brödsäd och kraftfoder.

Faktureringen 1975 blev 3,8 milj. kr. (3,6) och resultatet före bokslutsdispositioner och skatter 49 tkr (49).

Svenska Skifferolje AB

Under 1975 har avvecklingen av verksamheten inom Svenska Skifferolje AB fortgått.

Kostnaderna för avvecklingsarbetet uppgick till 0,2 milj. kr. (0,1). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter blev 2,1 milj. kr. (0,8).

Svetab

Under 1975 har Svetabs verksamhetsinriktning omprövats. I samband härmed har Edströms Industrier AB, Etri Fönster AB, AB Kalmar Kök, AB Kramfors Kök samt Nyland Mattor AB med dotterbolaget Holmsund Golv AB överförts till EssBo, Svenska Bomaterial AB.

Vidare har Nordtool AB och Anderssons Finsliperi & Mekaniska AB överförts till SMT-Pullmax AB.

Detta bortfall innebar att faktureringen minskade till 68 milj. kr. jämfört med 206 milj. kr. för 1974. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter uppgick till -10,8 milj. kr. (-48,2). Investeringarna uppgick till 17,9 milj. kr. (19,8).

Under året har följande företag nyetablerats: Datamönster AB, ett serviceföretag för produktionsteknisk samverkan inom konfektionsbranschen, Mekansam AB för förmedling av produktionsuppdrag inom den mekaniska verkstadsindustrin samt Tecturum Arbetarskydd AB, ett utvecklings- och marknadsföringsbolag inom området arbetarskyddsprodukter.

Uddcomb Sweden AB

Kärnkraftens fortsatta utbyggnad har kraftigt försenats under 1975. Det uppsving, som oljekrisen hösten 1973 väntades leda till, har helt uteblivit. Situationen för Uddcomb Sweden AB liksom för andra leverantörer av tunga komponenter till kärnkraftverk är därmed sådan att den tidpunkt, då en lönsamhet i kommersiell mening kan nås, ytterligare skjutits framåt i tiden. Trots detta ovissa dagsläge kvarstår dock internationellt behovet av tillverkningskapacitet. En ny period av tillväxt i elkonsumtionen är oundviklig för industriländernas fortsatta välförhållanden. Behovet av ökad elproduktion kan inom överskådlig tid och i erforderlig grad täckas endast genom kärnkraft.

Faktureringen blev under 1975 77 milj. kr. (5). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter blev också lägre än förutsett, -29,4 milj. kr. (-21,6). Orderstocken har fortsatt att öka och var vid årets slut 387 milj. kr. (262). En utvidgning av verksamheten till icke-nukleära produkter är under utredning.

Arbetsmiljö i utveckling

Arbetsmiljön är inte enbart en fråga om den fysiska tryggheten i arbetet. En ny syn håller på att växa fram, nämligen att arbetsmiljö också inbegriper arbetets ledning och organisation, arbetstider, lönesystem och arbetets anpassning till människan i fysiskt och psykiskt avseende. Hit hör också den sociala miljön på våra arbetsplatser. Det gäller att skapa trivsel, arbetsglädje och gemenskap i arbetet.

Inom Statsföretagsgruppen gäller vid sidan av de ekonomiska målen, kravet på långsiktig anställningstrygghet, ökad arbetstillfredsställelse och ett utvidgat medinflytande. Sammantaget ställer dessa mål anspråk på en planmässig personalutveckling men också på en gynnsam arbetsmiljö med effektivt fungerande samarbetsformer.

Förbättringen av arbetsmiljön är en del av det dagliga arbetet i företaget och på enskilda arbetsplatser. Dessutom sker inom Statsföretagsgruppen ett systematiskt utvecklingsarbete som följer tre huvudlinjer. För det första söker vi finna former för att göra avvägningen mellan arbetsmiljökraven och andra krav vid nyinvesteringar så effektiv som möjligt. Vidare har utarbetats program för miljöförbättringar vid en rad redan existerande arbetsplatser. För det tredje har fastställts ett företagsdemokratiskt program för Statsföretagsgruppen, inom vars ram i stort sett samtliga dotterbolag utarbetat företagsanpassade handlingsprogram.

Varje investering är ett miljöprojekt

Gruppens arbetsmiljöinvesteringar har under 1975 uppgått till storleksordningen 8—10 % av anläggningsinvesteringarna.

Under 1975 har drygt etthundra projekt- och referensgrupper arbetat med olika miljöprojekt som en del av de investeringsprogram som genomförs eller planeras. Syftet är främst att ta tillvara erfarenheter från de anställda och deras fackliga organisationer samt från pågående forskning, så att synpunkter och önskemål på den framtida arbetsmiljön beaktas vid projektering, upphandling, byggande och drift.

En av de viktigaste uppgifterna för projektgrupperna har varit att utforma produktionsteknik, arbetsmetoder, produktionsstyrningsutrustning och övriga hjälpmedel på den kommande arbetsplatsen så att de tillfredsställer framtida krav på arbetsmiljön samtidigt som lösningarna uppfyller kraven på effektivitet och lönsamhet.

Under 1975 har Statsföretag tillsatt en koncerngemensam arbetsgrupp för utredning av eventuella riktlinjer för arbetsmiljöutformning. Avsikten är också att klarlägga de generella arbetsmiljökrav som bör gälla i samband med investeringsbeslut.

Program för miljöförbättring

Inom Statsföretagsgruppen bedrivs ca 150 och planeras ca 50 projekt för förbättring av miljön i redan befintliga anläggningar.

Projekten inriktas i huvudsak på tre områden, nämligen

att minska olika risker av kemisk natur för att bl. a. förbättra skyddet mot gasutsläpp, farliga ämnen, brand och explosionsrisker,

att förbättra den inre fysiska miljön genom att minska bullret och att förbättra ventilationen, belysningen, personalutrymmen etc.

att förändra arbetsutformning och arbetsorganisation i syfte att öka medinflytandet för och arbetstillfredsställelsen hos de anställda, bl. a. genom förbättring av den fysiska, psykiska och sociala miljön samt förändringar i beslutsorganisationen.

Programmen för miljöförbättring visar att många miljöåtgärder kräver ny utrustning för att leda till önskvärt resultat. I dessa fall försöker man koppla ihop åtgärderna med rationaliserings- eller kapacitetshöjande investeringar för att de skall bli ekonomiskt möjliga att genomföra.

Miljöåtgärder beslutas i flera företag enligt följande mönster:

Vissa åtgärder genomförs inom ramen för avdelningens driftsbudget och avser smärre insatser.

Vissa åtgärder genomförs inom en för företaget gemensam miljöbudget. Denna varierar med bolagets storlek och kan i de största bolagen uppgå till ett par miljoner kronor per år. Inom bl. a. ASSI, Kalmar

Verkstads AB, Norrbottens Järnverk AB, Svenska Tobaks AB och Uddevallavarvet AB medverkar skyddskommittéerna för denna miljöbudgets upprättande och disposition.

Vissa åtgärder genomförs inom ramen för företagets totala investeringsbudget och avser större miljöinsatser som på ett markant sätt påverkar företagets teknologi.

Ökat inflytande för de anställda

1971 fastställde Statsföretag ett ramprogram för den företagsdemokratiska utvecklingen inom företagsgruppen. Avsikten var att i enlighet med ägarens önskemål stimulera utvecklingen i riktning mot ökat medinflytande för de anställda. Inom 600 personer representerande företagsledning och fackliga klubbar inom bolagen har sedan dess genomgått olika konferens- och utbildningsarrangemang för att i samarbete med Statsföretag, Statsföretagens Förhandlingsorganisation (SFO) och de berörda fackliga förbunden utarbeta handlingsprogram för den företagsdemokratiska utvecklingen inom det egna företaget. Handlingsprogram finns nu hos i stort sett samtliga dotterbolag.

Utvecklingsverksamhet med ökat medinflytande pågår sedan år 1973 inom ramen för det partssammansatta Utvecklingsrådet för statsägda bolag (URDEM). I början av 1975 träffades mellan SFO, LO och PTK en överenskommelse om åtgärder som syftar till ökat inflytande för de anställda.

Parterna lägger i överenskommelsen stor vikt vid att det företagsdemokratiska utvecklingsarbetet anpassas till förhållandena vid varje enskilt företag. Överenskommelsen anger även alternativa lösningar på valet av inflytandeform. Vidgat inflytande kan åstadkommas genom att bygga vidare på ett representativt system eller genom olika former av inflytande i linjeorganisationen.

De anställdas medbestämmande har på flera sätt byggts in i företagets linjeorganisation genom exempelvis deltagande i det löpande direktionens arbetet och inflytande över planering och utformning av det dagliga arbetet, s. k. samledning. Erfarenheter föreligger från bl. a. ASSI, Berol Kemi AB, Karlskronavarvet AB, Kalmar Verkstads AB, Liber Grafiska AB, Sveriges allmänna restaurangaktiebolag (SARA) och Svenska Tobaks AB. Inom flera av företagen har formerna för företagsdemokrati och medbestämmande reglerats i avtal mellan respektive företag och de fackliga organisationerna. Detta innebär en värdefull förberedelse inför den kommande lagen om medbestämmande i arbetslivet.

Nya arbetsformer och nya löneformer

Utvecklingen mot ett ökat medinflytande för de anställda har lett till att arbets- och organisationsformerna håller på att förändras. Ett fram-

trädande drag i den processen är att grupparbetet får en allt större betydelse. Flera företag driver för närvarande utvecklingsprojekt med flera självstyrande produktionsgrupper, men också med produktionskommittéer och liknande organ i vilka produktions- och administrationsfrågor avgörs. Positiva erfarenheter av en sådan medverkan från de anställdas sida finns hos bl. a. Berol Kemi AB, Kabi-gruppen (ACO Läkemedel AB), Kalmar Verkstads AB, SMT-Pullmax AB (SMT Machine Company AB), Svenska Tobaks AB och Uddcomb Sweden AB.

En snabb utveckling har också skett beträffande löneformer. Som framgår av diagrammet har utvecklingen från rörliga mot fasta löneformer fortsatt under de två sista åren.

Statsföretag har medverkat vid utarbetandet av den rekommendation om sättet att genomföra förändringar av lönesystem som Statsföretagens Förhandlingsorganisation (SFO) utfärdat till sina medlemsföretag. I denna framhålles bl. a. sambandet mellan löneform å ena sidan och arbetsorganisationen och dess olika styrmedel å andra sidan.

Statsföretag AB-förvaltningsberättelse

En stor del av årets investeringar bestod av fullföljandet av tidigare fattade beslut. De största investeringarna svarade NJA och LKAB för. Även ASSI, Uddevallavarvet och Berol Kemi genomförde emellertid stora investeringar.

Under året presenterade NJA för Statsföretags styrelse förnyade utredningar rörande Stålverk 80. Dessa visade på en avsevärd ökning av kostnaderna i förhållande till de kalkyler som låg till grund för det ursprungliga beslutet. Projektet måste därför åter prövas av Statsföretags styrelse och ägare.

Regeringen beviljade under året ett lån på 36 milj. kr. med villkorlig återbetalningsskyldighet för utredningen om ett eventuellt statligt raffinereri.

Under året förvärvades hel- eller delägda bolag i ett tiotal fall. I några företag utökades därtill tidigare ägarintressen. Bland förvärven kan nämnas Kalmar Verkstads köp av AB Ljungbytruck och Karlskronavarvets fullföljande av köpet av Hvilans Mekaniska Verkstads AB.

Under det gångna året fortsatte den omgruppering av Statsföretagsgruppens företag som inleddes under 1974 för att förbättra strukturen. Således förvärvade LKAB från Statsföretag dotterbolaget AB Statsgruvor och SMT-Pullmax förvärvade från Svetab två mindre företag inom verktygsbranschen, Anderssons Finsliperi & Mekaniska AB samt Nordtool AB. Inom koncernen etablerades också en speciell byggmaterialgrupp med EssBo, Svenska Bomaterial AB som moderbolag. I denna grupp ingår sex från Svetab övertagna företag.

Statsföretag förvärvade utifrån 50 % av aktierna i Rockwool AB som härigenom blev ett helägt dotterbolag. Övriga 50 % av Rockwoolaktierna har tidigare år innehaft av ett dotterdotterbolag till Statsföretag men under 1975 överförts till Statsföretag. Statsföretag förvärvade vidare under året 9,5 % av aktierna i AB Götaverken, 25 % av aktierna i Gränges Offshore AB samt den resterande tredjedelen av aktierna i Stigtex, varigenom detta blev ett helägt dotterbolag. Dotterbolaget Berol Kemi övertog Statsföretags aktieinnehav (20 %) i AB Svensk Petrokemisk Utveckling. Beslut fattades under året om att knyta Svetab närmare Statsföretag.

Per 1 januari 1976 överlät Statsföretag dotterbolaget AB Oljetransit till staten och Linson Instrument AB till Kabi.

I 1975 års bokslut företogs en erforderlig nedskrivning av aktier på totalt 97,9 milj. kr., varav 22,5 milj. kr. genom ökning av aktiereserven. Samtidigt genomfördes en motsvarande uppskrivning av aktierna i Svenska Tobaks AB och Rockwool AB.

Som ett led i Statsföretags medverkan i dotterbolagens utveckling och

konsolidering genomfördes under 1975 nyemissioner i 5 dotterbolag. Det sammanlagda beloppet uppgick till nästan 220 milj. kr. Häri ingår de 175 milj. kr. för Stålverk 80 som efter riksdagsbeslut tillfördes Statsföretag i form av nyemission och som omedelbart vidareförmedlades till NJA. Statsföretag har vidare medverkat i dotterbolagens utveckling genom borgen och lån. För att finansiera detta upptog Statsföretag under 1975 bl. a. externa, långfristiga lån på totalt nästan 600 milj. kr., varav drygt hälften på utländska kapitalmarknader. Statsföretags upplåning 1976 beräknas bli fortsatt hög med ett betydande inslag av utlandsupplåning.

Koncernens planerade utveckling under 1976—1979 innebär bl. a. betydande investeringar på totalt ca 5 500 milj. kr., exkl. investeringar i Stålverk 80. Genomförandet av detta program kräver en omfattande upplåning såväl nationellt som internationellt. Det kräver emellertid också en viss ägarsatsning bl. a. för att bibehålla gruppens kreditvärdighet. Mot denna bakgrund fattade Statsföretags styrelse mot slutet av 1975 beslut om att hos ägaren hemställa om nyemission på 1 500 milj. kr. Regeringens proposition i ärendet förelades riksdagen under januari 1976.

I löner och arvoden utbetalades under året till styrelse och verkställande direktör 561,9 tkr. och till övriga — i medeltal 49 anställda — 4 652,5 tkr.

Brandförsäkringsvärdet för moderbolagets inventarier uppgick per 31/12 1975 till 1 361,0 tkr.

Bolaget har inte någon lånefordran, ställd pant eller ansvarsförbindelse som enligt aktiebolagslagen skall redovisas i förvaltningsberättelsen.

För finansiering av Norrlandsfondens verksamhet under år 1976 har 15 milj. kr. avsatts i enlighet med särskilt beslut av riksdagen.

Enligt upprättad koncernbalansräkning uppgick koncernens disponibla vinst, inklusive fria fonder, per 31/12 1975 till 181,0 milj. kr., varav — 105,9 milj. kr. hänförde sig till årets verksamhet. Härav åtgår för föreslagna avsättningar till bundna fonder 26,2 milj. kr.

Efter ordinarie bolagsstämma i maj månad 1975

kvarstod som disponibla medel	20 982 tkr.
tillkommer årets resultat	8 942 tkr.
till bolagsstämmans förfogande	29 924 tkr.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår

att bolagsstämman godkänner att 20 000 tkr. av vinstmedlen redan disponerats för Svetabs verksamhet i enlighet med särskilt beslut av riksdagen

att någon kontant utdelning till aktieägaren, staten, inte utgår

att till bolagsstämman förfogande stående medel, 29 924 tkr., balanseras i ny räkning.

Stockholm i mars 1976

Bertil Olsson
(styrelsens ordförande)

Erik Grafström

Harry Hjalmarson

Ivar Högström

Sigurd Ljungcrantz

Gunnar Nilsson

Karl-Erik Nilsson

Ake Ståhlbrandt

Nore Sundberg

Per Sköld
(verkställande direktör)

Revisionsberättelse

I egenskap av revisorer i Statsföretag Aktiebolag får vi avge följande revisionsberättelse för år 1975.

Vi har granskat årsredovisningen, tagit del av räkenskaper, protokoll och andra handlingar, som lämnar upplysning om bolagets ekonomi och förvaltning samt vidtagit de övriga granskningsåtgärder vi ansett erforderliga.

Den löpande granskningen och granskningen av bokslutet har handhåfts av Bohlins Revisionsbyrå AB, som däröver avlämnat berättelse till revisorerna.

Emot den i förvaltningsberättelsen omnämnda uppskrivningen och nedskrivningen av aktier har vi inget att erinra.

Aktiebolagslagens föreskrifter om redovisning av aktieinnehav och koncernförhållanden har iakttagits liksom även föreskrifterna om förteckning över lån och ansvarsförbindelser avseende sådana personer, för vilka inskränkning i rätten till lån föreligger.

Under revisionen har icke framkommit anledning till anmärkning beträffande redovisningshandlingarna, bokföringen, inventeringen av tillgångarna eller förvaltningen i övrigt.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår, att bolagets disponibla vinstmedel, 29 924 tkr., balanseras i ny räkning.

Detta förslag beaktar aktiebolagslagens föreskrifter angående fondavsättning och strider icke mot god affärssed.

Vi tillstyrker,

att den i årsredovisningen intagna, av oss påtecknade balansräkningen fastställs,

att styrelsens ledamöter och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för den tid årsredovisningen omfattar samt

att bolagets disponibla vinstmedel balanseras i ny räkning.

Stockholm den 7 april 1976

Sören Mannheimer

Bernt Nilsson

Andreas Adahl

Knut Ranby

Birger Sonesson

auktoriserad revisor

auktoriserad revisor

Statsföretagsgruppen — balansräkning

milj. kr.

Tillgångar	31 december 1975	31 december 1974	
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Kassa och bankmedel (not 1)	933,8	713,9	
Kortfristiga fordringar (not 2)	2 262,0	2 319,7	
Varulager (not 3)	<u>3 780,3</u>	<u>2 360,8</u>	5 394,4
<i>Investeringskonton hos Sveriges riksbank</i>	146,3		84,6
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Aktier och andelar	142,0	89,7	
Långfristiga fordringar	773,4	782,7	
Fastigheter, maskiner och inventarier (not 4)	6 437,2	5 375,0	
Goodwill (not 5)	<u>56,8</u>	<u>45,6</u>	<u>6 293,0</u>
<i>Summa tillgångar</i>	14 531,8		11 772,0
Skulder och eget kapital			
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Bankskulder (not 6)	798,7	300,5	
Leverantörsskulder	993,6	910,9	
Övriga kortfristiga skulder	<u>2 370,6</u>	<u>2 005,6</u>	3 217,0
<i>Långfristiga skulder</i>			
Obligationslån (not 7)	1 189,9	710,0	
Övriga långfristiga skulder (not 8)	3 558,6	2 642,9	
Avsatt till pensioner	<u>371,9</u>	<u>310,6</u>	3 663,5
<i>Särskilda avsättningar</i>			
Allmän varulagerreserv (not 9)	932,9	738,5	
Lagerinvesteringskonton	1,5	—	
Investeringsfonder (not 10)	122,0	149,1	
Särskilda investeringsfonder	49,6	51,0	
Arbetsmiljöfonder	66,0	69,2	
Ackumulerade avskrivningar utöver plan	1 141,1	990,7	
Övriga avsättningar	<u>3,9</u>	<u>4,6</u>	2 003,1
<i>Värdereglering för investeringar i aktier och andelar</i>		177,1	176,5
<i>Minoritetsintressen i eget kapital (not 11).</i>		76,8	94,3
<i>Eget kapital</i>			
Aktiekapital	1 650,0	1 525,0	
Bundna medel	846,6	768,1	
Disponibla medel (not 12)	286,9	249,7	
Årets resultat	<u>-105,9</u>	<u>74,8</u>	
<i>Summa eget kapital</i>	<u>2 677,6</u>		<u>2 617,6</u>
<i>Summa skulder och eget kapital</i>	14 531,8		11 772,0
Villkorlig skuld till svenska staten		64,7	64,7
Ställda panter	3 889,9		3 250,7
Övriga ansvarsförbindelser	679,5		378,9

Statsföretagsgruppen — resultaträkning

milj. kr.

	1975		1974	
Försäljningsintäkter (not 13)		7 923,4		8 062,5
Tillverknings-, försäljnings- och administrationskostnader (not 14)		<u>6 889,0</u>		<u>6 403,8</u>
<i>Återstår</i>		1 034,4		1 658,7
Avskrivningar enligt plan (not 15)		<u>523,0</u>		<u>463,2</u>
<i>Rörelseresultat efter avskrivningar</i>		511,4		1 195,5
<i>Finansiella intäkter</i>				
Räntor	170,8		162,0	
Övriga (not 16)	<u>25,7</u>	196,5	<u>28,7</u>	190,7
<i>Finansiella kostnader</i>				
Räntor	311,2		248,6	
Övriga (not 16)	<u>44,0</u>	<u>355,2</u>	<u>94,8</u>	<u>343,4</u>
<i>Återstår</i>		352,7		1 042,8
Extraordinära intäkter och kostnader (not 17)		<u>- 31,7</u>		<u>- 55,9</u>
<i>Resultat före bokslutsdispositioner och skatter</i>		321,0		986,9
<i>Dispositioner</i>				
Avsättning till allmän varulagerreserv	- 171,2		- 240,6	
Extra avskrivningar utöver planenliga (not 18)	- 113,5		- 309,6	
Avsättning till investeringsfonder	- 1,6		- 91,0	
Förändring av särskilda investeringsfonder	+ 2,7		- 51,0	
Förändring av arbetsmiljöfonder	+ 4,8		- 69,2	
Övrigt, netto (not 19)	<u>- 10,8</u>	<u>- 268,0</u>	<u>- 9,2</u>	<u>- 752,2</u>
<i>Resultat före skatter</i>		53,0		234,7
Skatter		<u>166,1</u>		<u>159,0</u>
		- 113,1		75,7
Minoritetsandelar i årets resultat		<u>+ 7,2</u>		<u>- 0,9</u>
<i>Årets resultat</i>		<u>- 105,9</u>		<u>74,8</u>

Statsföretagsgruppen — bokslutskommentarer

Koncernens resultat- och balansräkningar med kommentarer, sidorna 42—48, samt den inledande översikten över koncernens verksamhet, sidorna 3—9, utgör en del av Statsföretags årsredovisning. Koncernbokslutet bygger på redovisningshandlingar från samtliga de bolag där Statsföretag äger 50 % av aktierna eller mer. Koncernbokslutet har upprättats enligt den s. k. förvärvsvärdemetoden (past-equity).

Balansräkningen

1. Kassa och bankmedel

Kassa och bankmedel ökade med 220 milj. kr. Största ökningen, 194 milj. kr., redovisade Statsföretag AB främst beroende på upptagna lån under året. Större ökningar redovisade även ASSI med 49 milj. kr. samt Tobaksbolaget med 53 milj. kr. LKAB har minskat sina likvida medel med 110 milj. kr.

2. Kortfristiga fordringar

Lån och placeringar minskade under året med 204 milj. kr. till 498 milj. kr. Av minskningen svarade Uddevallavarvet för 196 milj. kr. Fordringar på kunder ökade med 65 milj. kr. till 1 329 milj. kr.

3. Varulager (milj. kr.)

Varulagret redovisas till det lägsta av anskaffnings- respektive återanskaffningsvärdet, som efter avdrag för inkurans ej heller överstiger varornas försäljningsvärde efter avdrag för försäljningskostnader.

	1975	1974
Bruttolager	3 940,9	2 481,7
Inkuransreserv	<u>160,6</u>	<u>120,9</u>
Balansräkningens värde	3 780,3	2 360,8

Av varulagerökningen hänför sig ca 121 milj. kr. till bolag som förvärvats under året. Större lagerökningar redovisades hos ASSI med 252 milj. kr., LKAB med 457 milj. kr, NJA med 296 milj. kr. samt Uddevallavarvet med 218 milj. kr. Inkuransreserven har beräknats efter 5 % på ingående lager samt 2,5 % på årets lagerökning.

4. Anläggningar (milj. kr.)

	Fastigheter	Maskiner Inventarier	Övrigt	Totalt
Anskaffningsvärde	3 419,7	5 359,5	1 753,2	10 532,4
Akkumulerade avskrivningar enligt plan	<u>1 585,1</u>	<u>2 305,8</u>	<u>204,3</u>	<u>4 095,2</u>
Värde enligt balansräkningens tillgångssida	1 834,6	3 053,7	1 548,9	6 437,2
Akkumulerade avskrivningar utöver plan	<u>165,5</u>	<u>961,6</u>	<u>14,0</u>	<u>1 141,1</u>
Bokfört nettovärde	1 669,1	2 092,1	1 534,9	5 296,1

Akkumulerade avskrivningar utöver plan redovisas på balansräkningens passivsida. Dessa uppgick till 1 141,1 milj. kr. (990,7). I bokfört nettovärde, övrigt, ingår pågående nyanläggningar med 1 255,7 milj. kr., en ökning från 1974 med 490,9 milj. kr.

Brandförsäkringsvärdena var vid årets slut ca 3 900 milj. kr. för byggnader och ca 7 400 milj. kr. för maskiner och inventarier. Taxeringsvärdena för byggnader och tomter uppgick till ca 3 900 milj. kr. De övervärden som i koncernens balansräkning tillförts maskiner och inventarier samt fastigheter, har i enlighet med tidigare tillämpad praxis skrivits ned med 10 %.

5. Goodwill

Balansräkningens värde för goodwill består av förvärvade goodwillvärden i Rockwool AB med dotterbolag, 14,6 milj. kr., samt i dotterbolag till ASSI, 42,2 milj. kr.

Nedskrivning sker på de goodwillvärden som redovisas i balansräkningen.

6. Banskulder

Under denna rubrik redovisas bl. a. utnyttjad checkräkningskredit, vilken ökat med 92 milj. kr., till 191 milj. kr. Ökningen beror främst på att LKAB under året utnyttjat sin checkräkningskredit med 59 milj. kr.

Kortfristig banklån ökade kraftigt jämfört med tidigare år och uppgick till 608 milj. kr., en ökning med 407 milj. kr. Större ökningsar redovisades av NJA med 209 milj. kr., LKAB med 54 milj. kr., samt Uddevallavarvet med 85 milj. kr.

7. Obligationslån

Ökningen hänför sig bl. a. till två stycken obligationslån på vardera 100 milj. kr., ett på US\$ 30 miljoner och ett på 20 miljoner European Units of Account, samtliga upptagna i Statsföretag AB. ASSI har under året erhållit ett obligationslån på 75 milj. kr.

8. Övriga långfristiga skulder

Reverslån har ökat med 745 milj. kr. främst beroende på upptagna utländska lån hos ASSI med 277 milj. kr., Statsföretag med 89 milj. kr. samt Uddevallavarvet med 99 milj. kr. NJA har under året erhållit ett lokaliseringslån med 148 milj. kr.

Övriga långfristiga skulder har ökat med 170 milj. kr. till 486 milj. kr. Största ökningen redovisade LKAB med 128 milj. kr. varav 100 milj. kr. avsåg utländska lån.

9. Allmän varulagerreserv (milj. kr.)

Enligt balansräkningen 1975-01-01	738,5
Justering av ingående varulagerreserv p. g. a. ändrad redovisningsprincip i Karlskronavarvet	+ 4,6
Övertagna i samband med förvärv av dotterbolag	+ 18,6
Årets avsättning	+ 171,2
Enligt balansräkningen 1975-12-31	932,9

Minoritetens andel av varulagerreserven uppgick till 11,6 milj. kr. Det utnyttjade utrymmet för ytterligare skattefri nedskrivning av varulager uppgick till ca 1 300 milj. kr.

10. Investeringsfonder (milj. kr.)

Enligt balansräkningen 1975-01-01	149,1
Övertagna i samband med förvärv av dotterbolag	+ 3,6
Under året ianspråktagna	- 32,3
Årets avsättningar	- 1,6
Enligt balansräkningen 1975-12-31	122,0

11. Minoritetsintressen i eget kapital (milj. kr.)

	1975	1974
LKAB	61,7	61,1
SARA	—	23,0
Uddcomb	6,7	3,3
Övriga dotterbolag	0,7	1,8
Minoritetsintressen ingående i dotterdotterbolag	7,7	5,1
Enligt balansräkningen	76,8	94,3

Minoritetsintresse föreligger ej i SARA fr. o. m. 1975 p. g. a. ändrad bolagsordning.

12. Disponibla medel (milj. kr.)

Enligt balansräkningen 1975-01-01		324,5
Avsättning till bundna medel	- 9,4	
Fondemission i Kalmar Verkstad	- 10,0	
Utdelning till utomstående	- 40,2	- 59,6
Ökning av disponibla medel p. g. a. fusion inom SARA, varvid frigjorda medel överförts från värdering till disponibla medel	+ 15,9	
Övrigt, netto	+ 6,1	+ 22,0
Enligt balansräkningen 1975-12-31		286,9

Resultaträkningen*13. Interna leveranser (milj. kr.)*

Försäljningsvärdet har framkommit efter eliminering av följande interna leveranser:

	1975	1974
LKAB till NJA	151,3	87,1
NJA till Uddevallavarvet	25,8	28,8
ASSI till EssBo ¹	6,2	6,7
Övriga interna leveranser	<u>35,0</u>	<u>17,9</u>
Summa	218,3	140,5

¹ 1974 avsåg leveranser till vissa av Svetabs dotterbolag, vilka 1975 överfördes till EssBo.

14. Tillverknings-, försäljnings- och administrationskostnader

Några dotterbolag har jämfört med tidigare år ändrat sina principer vid värdering av lager, vilket inneburit att årets resultat förbättrats med ca 114 milj. kr. jämfört med de principer som använts tidigare år. Den största delen (104 milj. kr.) svarade LKAB för. Förbättringen har påverkat rörelseresultatet.

15. Avskrivningar

Avskrivningar enligt plan är beräknade med ledning av anläggningarnas ekonomiska livslängder. De uppgick för maskiner och inventarier till 364,3 milj. kr. (324,4), för fastigheter till 139,7 milj. kr. (129,1) och för övriga anläggningar till 19,0 milj. kr. (9,7).

Fastigheter avskrivs i allmänhet med 3—4 % medan huvuddelen av maskiner och inventarier avskrivs med 7—12 %. I båda fallen räknat på ursprungligt anskaffningsvärde och utan hänsyn till eventuell direktnedskrivning mot investeringsfond.

16. Finansiella intäkter och kostnader

Utöver räntor redovisas bland intäkterna utdelningar med 4,7 milj. kr., kursvinster med 13,9 milj. kr. samt vinst vid försäljning av värdepapper med 7,1 milj. kr. och bland kostnaderna kursförluster på främmande valutor med 38,2 milj. kr. samt emissionskostnader med 5,8 milj. kr.

*17. Extraordinära intäkter och kostnader (milj. kr.)**Intäkter*

Realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar	15,3

Kostnader

Nedskrivning av övervärden m. m.	9,5	
Bidrag till Norrlandsfonden	15,0	
Bidrag till Petroswede och OPAB från LKAB	14,6	
Realisationsförluster m. m., netto	<u>7,9</u>	<u>-47,0</u>
Netto		-31,7

18. Extra avskrivningar utöver planenliga

Årets avskrivningar utöver planenliga uppgår till 113,5 milj. kr. (309,6) efter avdrag för utnyttjad investeringsfond 32,3 milj. kr. (16,1).

Avskrivningarna fördelar sig med 87,8 milj. kr. (297,0) på maskiner och inventarier samt med 25,7 milj. kr. (12,6) på fastigheter och övriga anläggningar.

19. Övrigt, netto (milj. kr.)

Gottgörelse från pensionskassor, Tobaksbolaget	12,4	
Övrigt, netto	<u>0,8</u>	+ 13,2
Lämnat koncernbidrag till Gränges Offshore		<u>- 2,4</u>
Netto		10,8

Statsföretagsgruppen — finansieringsanalys

milj. kr.

	1975	1974	1973
Tillförda medel			
<i>Internt tillförda medel</i>			
Nettovinst	— 106	75	137
Avskrivningar	637	773	476
Avsättningar och dispositioner m. m.	148	328	95
Avgår utdelning	— 36	— 22	—
<i>Summa</i>	643	1 154	708
<i>Externt tillförda medel</i>			
Långfristig upplåning	1 457	761	209
Nyemission	175	175	—
<i>Summa</i>	1 632	936	209
<i>Summa tillförda medel</i>	2 275	2 090	917
Använda medel			
<i>Investeringar</i>			
Aktier, andelar, fordringar m. m.	59	3	49
Fastigheter, maskiner och inventarier — delvis genom företagsförvärv	1 580	1 425	851
<i>Summa använda medel</i>	1 639	1 428	900
Förändring av rörelsekapital	636	662	17
<i>Summa</i>	2 275	2 090	917
Specifikation av förändring i rörelsekapital			
Ökning av varulager	1 420	660	243
Förändring av kortfristiga fordringar	146	398	— 165
Ökning av kortfristiga skulder	— 946	— 833	— 66
Förändring av kassa, bank och kortfristiga placeringar	16	437	5
<i>Summa</i>	636	662	17

Antal anställda

Medeltal 1975

Bolag	Tjänste-Kollektiv- män	anställda	Totalt 1975	Totalt 1974
ABAB	992	69	1 061	983
ASSI	1 340	4 296	5 636	5 922
Berol Kemi AB	547	358	905	695
BS Konsult AB	144	—	144	118
Ceaverken AB	114	153	267	346
EssBo, Sv Bomaterial AB ¹	234	734	968	—
AB Kabi	1 366	431	1 797	1 649
Kalmar Verkstads AB	129	495	624	502
Karlskronavarvet AB	576	1 676	2 252	1 618
Liber Grafiska AB	828	359	1 187	866
Linson Instrument AB	56	4	60	42
LKAB	1 742	6 916	8 658	8 397
NJA	1 121	3 864	4 985	4 770
Nuclear Steam SG AB	—	—	—	—
Nyckelhus AB	81	5	86	77
AB Oljetransit	5	1	6	6
Rockwool AB ²	524	1 424	1 948	—
SARA	1 344	4 230	5 574	5 413
SMT-Pullmax AB	375	637	1 012	903
AB Sonab	444	601	1 045	796
Statsföretag AB	50	—	50	45
Statsraff AB	6	—	6	—
Stigtex AB	18	133	151	180
SID — Swedish Industrial Development Corp.	6	—	6	7
AB Svensk Torvförädling	16	58	74	73
Svenska Lagerhus AB	10	13	23	26
Svenska Skifferolja AB	1	—	1	1
Svenska Tobaks AB	796	2 221	3 017	2 727
Svetab	126	177	303	1 274
Uddcomb Sweden AB	225	418	643	531
Uddevallavarvet AB	800	2 668	3 468	3 332
	14 016	31 941	45 957	41 299

¹ EssBos dotterbolag överförda från Svetab under 1975.² Förvärvat under 1975.

Inflationens effekter — några synpunkter

Med undantag för järnmalm — där priset jämfört med 1974 stigit med i genomsnitt ca 40 % — har prisökningarna på gruppens dominerande produkter varit måttliga under det gångna året. I vissa fall har t. o. m. prisreduktioner skett. Även för råvaror, halvfabrikat och investeringsvaror har prisutvecklingen varit lugnare än under 1974. Trots detta påverkas det redovisade resultatet väsentligt av inflationseffekter. I avvaktan på mer generella rekommendationer för en fullständig omräkning av årsbokslutet med hänsyn till inflationseffekterna ges här kommentarer till några viktiga förhållanden.

Avskrivningar på återanskaffningsvärden

Koncernens resultaträkning har belastats med avskrivningar enligt plan uppgående till 523 milj. kr. (463) beräknade på det sätt som angivits i tillhörande kommentarer. Avskrivningsbeloppet baserat på nuanskaffningsvärden uppgår till ca 980 milj. kr. mot 720 milj. kr. för år 1974. En anledning till den kraftiga ökningen är att koncernens största företag, LKAB, ändrat metod för beräkning av kalkylmässiga avskrivningar. I stället för uppindexering av anläggningsvärden har en grundlig genomgång av större objekt utförts, varvid aktuella återanskaffningsvärden fastställts. Utgångspunkten har varit att objekten skulle ha ersatts av nyare objekt med samma kapacitet varvid hänsyn också tagits till den tekniska utvecklingen. Om avskrivningarna för LKAB under 1974 beräknats efter samma princip skulle koncernens kalkylmässiga avskrivningar 1974 ha uppgått till ca 790 milj. kr.

Även koncernens näst största företag, ASSI, har gjort en genomgång av det kalkylmässiga avskrivningsbehovet på ovan beskrivet sätt.

Lagervinster

I resultaträkningen har s. k. lagervinster inkluderats i resultatet före bokslutsdispositioner och skatter. Detta har således påverkats i gynnsam riktning genom att årets lagerförbrukning i betydande omfattning redovisats till värden som bygger på kostnadsläget 1974 eller tidigare. Om materialförbrukningen under 1975 genomgående hade bokförts till aktuella återanskaffningsvärden skulle resultatet ha försämrats med ca 160 milj. kr.

Inflationsrensad lönsamhet

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter, rensat från de inflationseffekter som ovan nämnts, uppgår till ca -295 milj. kr. (490). Om detta efter tillägg av kostnadsräntor och återläggning av extraordinära poster sätts i relation till uppjusterade tillgångsvärden erhålls en lönsamhet på arbetande kapital uppgående till något över 0 % (6). I kapitalbasen, som avser årsgenomsnitt, har anläggningstillgångarna värderats till bruksvärden, dvs. nuanskaffningsvärden med avdrag för ackumulerade kalkylmässiga avskrivningar. Lagret har också i möjligaste mån värderats till aktuella återanskaffningsvärden. Kassa, bank och postgirotillgodohavanden samt fordringar har värderats till bokförda värden.

Inflationseffekter på rörelsekapitalets storlek

1975 innebar en kraftig ansvällning av koncernens rörelsekapital och lagerökningen uppgick till drygt 1 450 milj. kr. (660). Därav hänförs sig ca 121 milj. kr. till förvärvade bolag och ca 250 milj. kr. till prisökningar.

Orderstock i fasta priser

Vid utgången av 1975 hade en del av företagen inom gruppen en orderstock inkluderande beställningar i fasta priser avsedda att levereras under 1976 eller senare. Sådana orderstockar finns hos de båda varven men bl. a. också hos NJA, SMT-Pullmax och Uddcomb. Den del av orderstocken som tagits i fasta priser beräknas för gruppen totalt uppgå till ca 2 600 milj. kr. Material för dessa leveranser har till stor del upphandlats i fasta priser. Hänsyn till normala lönekostnadsökningar har tagits när dessa order tecknades. Däremot har hänsyn inte tagits till de stora ökningarna som inträffade under 1974 och 1975.

”Inflationsrensat” resultat

I beräkningen har bl. a. bortsetts från inflationsvinst på den monetära nettoskulden.

	1975	1974
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter enligt resultaträkning (milj. kr.) ca	321	987
Avgår: Skillnad mellan kalkylmässiga och planenliga avskrivningar (milj. kr.) ca	457	257
Lagervinster (milj. kr.) ca	160	240
”Inflationsrensat” resultat före bokslutsdispositioner och skatter (milj. kr.) ca	—295	490

Resultat- och balansräkningar i sammandrag

	ABAB	ASSI	Berol Kemi	BS Konsult	Cea- verken
Resultaträkning i sammandrag (milj. kr.)					
Fakturerad försäljning	77,0	1 238,2	416,1	30,9	82,4
Tillverknings-, försäljnings- och administrationskostnader	73,6	1 019,3	381,9	30,5	82,5
Avskrivningar	1,0	90,1	11,6	0,2	2,4
Rörelseresultat	2,4	128,8	22,6	0,2	(2,5)
Finansiellt netto	0,4	(57,9)	(6,9)	0,1	(3,0)
Extraordinära poster	0,4	1,9	—	—	—
Resultat före bokslutsdisposi- tioner och skatter	3,2	72,8	15,7	0,3	(5,5)
Dispositioner	(1,1)	(56,6)	(12,9)	—	5,6
Skatter	1,4	9,4	2,7	0,2	0,1
Årets resultat	0,7	6,8	0,1	0,1	—
Balansräkningar i sammandrag (milj. kr.)					
Likvida tillgångar	4,5	198,3	38,5	2,0	10,2
Fordringar	14,3	235,6	97,9	7,1	20,5
Varulager	1,2	680,6	107,5	—	15,0
Summa omsättningstillgångar	20,0	1 114,4	243,9	9,1	45,7
Anläggningstillgångar	6,2	1 546,9	134,8	0,6	23,5
Balansomslutning	26,2	2 661,3	378,7	9,7	69,2
Korta skulder	16,3	479,5	169,6	9,0	34,8
Långa skulder	5,1	1 201,7	87,8	—	16,0
Summa skulder	21,4	1 681,2	257,4	9,0	50,8
Obeskattade reserver	1,3	623,2	82,0	—	5,4
Eget kapital	3,5	356,9	39,3	0,7	13,0
varav aktiekapital ingående i eget kapital	2,0	300,0	30,0	0,3	12,0

() = minussiffror.

EssBo	Kabi	Kalmar Verkstad	Karlskrona- varvet	Liber- Gra- fiska	Lin- son Instru- ment	LKAB	NJA	Nu- clear Steam	Nyc- kelhus
143,0	377,0	105,3	225,8	281,3	4,3	1 845,6	968,2	---	52,6
151,9	327,7	91,8	204,6	275,7	8,1	1 278,7	1 020,8	2,4	51,3
5,9	14,4	2,9	6,3	4,6	0,1	247,0	53,1	—	0,2
(14,8)	34,9	10,6	14,9	1,0	(3,9)	319,9	(105,7)	(2,4)	1,1
(7,9)	(4,4)	0,3	9,4	(3,3)	(0,9)	2,0	(66,3)	(0,5)	(0,2)
0,1	(2,4)	1,1	3,8	2,5	—	(7,9)	(5,1)	—	0,1
(22,6)	28,1	12,0	28,1	0,2	(4,8)	314,0	(177,1)	(2,9)	1,0
25,3	(25,8)	(11,8)	(26,9)	0,2	4,8	(234,7)	60,0	2,9	(0,8)
0,2	2,3	0,1	1,1	0,1	—	50,1	3,9	—	0,2
2,5	.	0,1	0,1	0,3	—	29,2	(121,0)	—	—
0,2	21,4	2,5	28,8	1,7	—	130,2	42,4	—	3,5
57,5	102,8	30,8	132,6	46,6	1,2	372,1	352,1	31,7	10,4
42,8	110,2	40,6	170,7	64,7	7,2	733,8	721,0	—	5,2
100,5	234,4	73,9	332,1	113,0	8,4	1 236,1	1 115,5	31,7	19,1
48,5	156,6	59,2	109,3	48,6	0,7	1 979,0	1 415,3	—	3,0
149,0	391,0	133,1	441,4	161,6	9,1	3 215,1	2 530,8	31,7	22,1
85,9	101,1	44,6	268,0	78,6	5,7	536,0	734,8	31,6	16,4
53,0	100,8	44,1	28,8	39,4	3,0	317,7	1 264,7	—	3,7
138,9	201,9	88,7	296,8	118,0	8,7	853,7	1 999,5	—	20,1
0,1	116,9	26,2	104,3	21,4	0,1	936,6	—	—	1,8
10,0	72,2	18,2	40,3	22,2	0,3	1 424,8	531,3	0,1	0,2
10,0	50,0	15,0	32,0	15,0	0,3	500,0	500,0	0,1	0,1

Resultat- och balansräkningar i sammandrag

	Olje- transit	Rock- wool ¹	SARA	SMT- Pullmax	Sonab
Resultaträkningar i sammandrag (milj. kr.)					
Fakturerad försäljning	1,1	101,2	480,8	206,1	117,9
Tillverknings-, försäljnings- och administrationskostnader	0,5	89,0	456,1	176,2	141,5
Avskrivningar	0,3	2,5	16,0	6,3	2,7
Rörelseresultat	0,3	9,7	8,7	23,6	(26,3)
Finansiellt netto	0,1	(0,4)	(5,7)	(8,4)	(10,4)
Extraordinära poster	(0,4)	—	(1,2)	—	(1,0)
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter					
Dispositioner	—	9,3	1,8	15,2	(37,7)
Skatter	—	(4,1)	(1,0)	(12,7)	40,7
Årets resultat	—	3,8	0,8	0,6	0,1
	—	1,4	—	1,9	2,9
Balansräkningar i sammandrag (milj. kr.)					
Likvida tillgångar	1,2	15,4	7,3	6,5	3,0
Fordringar	0,3	83,5	125,2	55,7	35,8
Varulager	—	28,8	12,3	93,3	58,3
Summa omsättningstillgångar	1,5	127,7	144,8	155,5	97,1
Anläggningstillgångar	18,4	85,6	213,0	55,1	18,4
Balansomslutning	19,9	213,3	357,8	210,6	115,5
Korta skulder	0,1	87,5	119,7	77,9	72,7
Långa skulder	18,8	35,1	191,6	83,1	30,8
Summa skulder	18,9	122,6	311,3	161,0	103,5
Obeskattade reserver	—	68,6	8,1	32,0	—
Eget kapital	1,0	22,1	38,4	17,6	12,0
varav aktiekapital ingående i eget kapital	1,0	12,0	5,0	18,0	15,0

() = minussiffror.

¹ Resultaträkningen omfattar perioden 1.10—31.12 1975.

Stats- raff	Stig- tex	ŠİD	Svensk Torv- föräd- ling	Svenska Lager- hus	Skiffer- olja- bolaget	Tobaks- bolaget	Svetab	Udd- comb	Udde- valla- varvet
—	22,1	1,1	9,3	3,8	—	811,4	68,0	77,0	409,6
—	22,5	1,0	7,6	2,8	0,2	625,3	74,7	89,7	386,1
—	0,8	0,1	0,8	0,8	—	23,2	2,5	7,0	12,6
—	(1,2)	—	0,9	0,2	(0,2)	162,9	(9,2)	(19,7)	10,9
—	(1,1)	0,1	0,4	(0,2)	1,7	40,8	(1,6)	(9,2)	18,0
—	—	—	—	—	0,6	8,6	—	(0,5)	(0,8)
—	(2,3)	0,1	1,3	—	2,1	212,3	(10,8)	(29,4)	28,1
—	0,1	—	(0,9)	—	—	(104,1)	14,2	4,1	—
—	—	—	0,2	—	0,5	89,2	0,2	0,2	0,9
—	(2,2)	0,1	0,2	—	1,6	19,0	3,2	(25,5)	27,2
0,4	0,1	0,2	7,5	0,6	4,0	335,8	3,6	1,6	236,8
0,2	5,3	0,2	2,0	0,6	0,5	228,8	43,9	22,7	471,9
—	5,0	—	2,0	—	—	367,0	12,0	111,4	484,6
0,6	10,4	0,4	11,5	1,2	4,5	931,6	59,5	135,7	1 193,3
8,9	8,9	0,3	5,5	7,2	19,4	570,5	27,5	131,6	897,9
9,5	19,3	0,7	17,0	8,4	23,9	1 502,1	87,0	267,3	2 091,2
1,6	6,3	0,1	3,0	2,0	0,8	741,6	22,2	145,5	839,0
7,5	11,8	—	3,2	1,3	—	67,9	49,2	93,8	967,1
9,1	18,1	0,1	6,2	3,3	0,8	809,5	71,4	239,3	1 806,1
—	—	—	4,7	—	—	269,1	4,3	—	46,8
0,4	1,2	0,6	6,1	5,1	23,1	423,5	11,3	28,0	238,3
0,4	2,4	0,7	5,0	5,0	23,0	300,0	10,0	80,0	200,0

Statsföretag AB — balansräkning

milj. kr.

Tillgångar	31 december 1975		31 december 1974	
<i>Omsättningstillgångar</i>				
Kassa och bankmedel	300,9		106,7	
Placeringslån	175,4		150,0	
Fordringar, dotterbolag	327,0		201,7	
Andra fordringar	8,3	811,6	11,2	469,6
<i>Anläggningstillgångar</i>				
Fordringar, dotterbolag	422,5		208,6	
Fordringar, övriga	35,3		63,1	
Inventarier m. m.	1,0		0,2	
Aktier och andelar (not 5 och 9)	2 511,5	2 970,3	2 225,9	2 497,8
<i>Summa tillgångar</i>		3 781,9		2 967,4
Skulder och eget kapital				
<i>Kortfristiga skulder</i>				
Skulder till dotterbolag	524,4		456,4	
Skatteskuld	0,7		38,2	
Övriga kortfristiga skulder	50,0	575,1	27,9	522,5
<i>Långfristiga skulder</i>				
Reverslån, dotterbolag	236,9		210,6	
Reverslån, övriga (not 6)	247,4		89,6	
Obligationslån (not 7)	609,0	1 093,3	179,2	479,4
<i>Eget kapital</i>				
Aktiekapital	1 650,0		1 525,0	
Reservfond	433,6		383,5	
Disponibla medel	21,0		19,8	
Årets resultat	8,9		37,2	
<i>Summa eget kapital</i>		2 113,5		1 965,5
<i>Summa skulder och eget kapital</i>		3 781,9		2 967,4
Borgensförbindelser (not 8)		1 425,5		1 111,4

Statsföretag AB — resultaträkning

milj. kr.

	1975		1974	
Erhållna koncernbidrag (not 1)		121,5		174,5
Erhållna utdelningar (not 2)		22,1		36,6
Finansiella poster, netto (not 3)		<u>-47,9</u>		<u>-19,4</u>
		95,7		191,7
Förvaltningskostnader (varav avskrivningar 0,3 för 1975 och 0,2 för 1974)	13,4		11,0	
Utvecklingsprojekt	2,3		0,8	
Lämnade koncernbidrag och aktieägartillskott (not 1 och 4)	<u>54,0</u>	<u>-69,7</u>	<u>83,0</u>	<u>-94,8</u>
		26,0		96,9
<i>Extraordinära intäkter och kostnader</i>				
Upp- och nedskrivning av aktier, netto (not 5)	----		4,5	
Stämpelkostnader	- 2,1		2,1	
Bidrag till Norrlandsfonden	<u>-15,0</u>	<u>-17,1</u>	<u>-15,0</u>	<u>-21,6</u>
<i>Resultat före bokslutsdispositioner och skatter</i>		8,9		75,3
Skatter		<u>—</u>		<u>38,1</u>
Årets resultat		8,9		37,2

Originalen till resultat och balansräkningarna är undertecknade av styrelsen och verkställande direktören samt påtecknade av revisorerna.

Statsföretag AB — bokslutskommentarer

Resultaträkningen

1. Koncernbidrag (milj. kr.)

<i>Erhållna</i>	1975	1974
Tobaksbolaget	95,0	95,0
LKAB	80,0 ¹	144,0
ASSI	32,4 ²	40,0
Kabi	11,0	6,0
Karlskronavarvet	9,0 ³	1,9
Berol Kemi	4,0	20,0
SMT-Pullmax	2,0	0,9
Summa	233,4	307,8

¹ varav direkt till Statsföretags dotterbolag 70,5 milj. kr.

² direkt till Statsföretags dotterbolag.

<i>Lämnade</i>	1975	1974
NJA	60,0 ³	20,0
Sonab	40,7	50,0
EssBo	25,4 ⁴	—
Svetab	10,0 ⁵	50,6
Ceaverken	5,5 ⁶	6,0
Linson Instrument	4,8	4,7
Uddcomb	4,1 ⁶	40,0
Kalmar Verkstad	4,0 ⁷	16,0
Nuclear Steam	2,9 ⁶	2,3
SMT-Pullmax	1,8	—
SARA	—	12,0
Övriga	—	14,1
Summa	159,2	215,7
Gränges Offshore (ej dotterbolag) ⁸	2,4	—
Summa	161,6	215,7

³ direkt från ASSI 7,0 milj. kr. samt LKAB 53,0 milj. kr.

⁴ direkt från ASSI

⁵ direkt från LKAB

⁶ direkt från Karlskronavarvet

⁷ direkt från LKAB 2,0 milj. kr. samt Karlskronavarvet 2,0 milj. kr.

⁸ lämnat enligt särskilt tillstånd från finansdepartementet.

2. Utdelning (milj. kr.)

Följande utdelningar erhålles från dotterbolag:

	1975	1974
LKAB	18,2	16,8
ASSI	3,0	15,0
ABAB	0,3	0,1
Svensk Torvförädling	0,2	0,3
BS Konsult	0,1	0,1
Rockwool	0,3	—
Kabi	—	2,4
Karlskronavarvet	—	1,9
Summa	22,1	36,6

3. *Finansiella poster (milj. kr.)*

<i>Räntor:</i>		
Från koncernbolag	35,9	
Från övriga	34,6	70,5
Till koncernbolag	<u>75,2</u>	
Till övriga	34,4	-109,6
<i>Övrigt:</i>		
Kursvinster	0,9	
Kursförluster	-4,4	
Övriga finansiella kostnader	<u>-5,3</u>	- 8,8
Netto		-- 47,9

4. *Aktieägartillskott*

Aktieägartillskott lämnades till Svetab med 4,4 milj. kr. (0,6).

Balansräkningen5. *Aktier och andelar (milj. kr.)*

Det bokförda värdet på aktier och andelar steg under 1975 med 285,6 milj. kr. enligt följande fördelning:

<i>Förvärv av aktier i dotterbolag</i>		
Rockwool	30,4	
Skövde Gasbetong	<u>15,3</u>	45,7
<i>Förvärv av aktier i övriga bolag</i>		
Gränges Offshore (25 %)	12,5	
Götaverken (9,5 %)	<u>25,0</u>	37,5
<i>Nyteckning av aktiekapital</i>		
Ceaverken	4,0	
NJA (100 milj. kr. till kurs 175)	175,0	
Sonab	8,5	
Uddcomb	30,0	
Övriga bolag	<u>0,1</u>	217,6
<i>Avgår</i>		
Försäljning av Statsgruvor till LKAB	15,0	
Försäljning av Svensk Petrokemisk Utveckling till Berol Kemi	<u>0,1</u>	-15,1
<i>Nedskrivning</i>		
Ceaverken	8,7	
Liber Grafiska	6,5	
Sonab	14,5	
Stigtex	1,9	
Uddcomb	30,0	
Skövde Gasbetong	<u>13,9</u>	-75,5
<i>Uppskrivning</i>		
Rockwool	13,9	
Tobaksbolaget	<u>84,0</u>	97,9
Avsättning till reserv för aktier och andelar		<u>-22,5</u>
Summa		285,6

6. *Reverslån, övriga*

Ökningen avser främst lån upptaget i samband med förvärv av aktier i Götaverken, 25 milj. kr., samt erhållet lån för Statsraffs räkning, 36 milj. kr. Under året har även upptagits utländska multicurrency lån på 89 milj. kr.

7. *Obligationslån*

Ökningen med 430 milj. kr. avser främst två stycken svenska obligationslån på vardera 100 milj. kr. samt ett lån på US\$ 30 miljoner och ett lån på 20 miljoner European Units of Account.

Borgen har tecknats av LKAB för partiallån upptagna 1970 och 1973.

8. *Borgensförbindelser (milj. kr.)*

För förskott till koncernbolag	222,5
För pensionsgarantier (varav koncernbolag 139,4 milj. kr.)	147,3
För lån (varav koncernbolag 903,7 milj. kr.)	916,6
Övriga	139,1
Summa 1975-12-31	1 425,5
Totala borgensförbindelser 1974-12-31	1 111,4

9. *Aktier och andelar*

Dotterbolag	Stats- företags andel i %	Nominellt värde tkr	Bokfört värde tkr
ABAB	100	2 000	2 400
ASSI	100	300 000	170 000
Berol Kemi AB	100	30 000	34 560
BS Konsult AB	100	250	—
Ceaverken AB	100	12 000	4 000
EssBo, Sv Bomaterial AB	100	10 000	10 000
AB Kabi	100	50 000	99 200
Kalmar Verkstads AB	100	14 995	—
Karlskronavarvet AB	100	32 000	15 000
Liber Grafiska AB	100	15 000	18 000
Linson Instrument AB	100	250	—
LKAB	95,7	478 336	1 230 000
NJA	100	500 000	450 000
Nuclear Steam S G AB	100	50	—
Nyckelhus AB	100	100	—
AB Oljetransit	100	1 000	—
Rockwool AB	100	12 000	44 291
SARA	100	5 000	4 900
Skövde Gasbetong AB	100	1 353	1 353
SMT-Pullmax AB	100	18 000	18 000
AB Sonab	100	15 000	—
Statsföretag International AB	100	100	95
Statsraff AB	100	400	400
Stigtex AB	100	2 400	—
SID-Swedish Industrial Development Corp	100	789	—
AB Svensk Torvförädling	100	5 000	5 000
Svenska Lagerhus AB	100	5 000	—
Svenska Skifferolja AB	100	23 000	—
Svenska Tobaks AB (stam)	100	299 000	284 000
Svenska Tobaks AB (pref)	35	350	350
Svetab	100	10 000	—

Dotterbolag	Stats- företags andel i %	Nominellt värde tkr	Bokfört värde tkr
Uddcomb Sweden AB	75	60 000	—
Uddevallavarvet AB	100	200 000	120 000
Övriga vilande namnbolag	100	155	60
Dotterbolag summa		2 103 528	2 511 609
Övriga bolag			
Beijer Byggmaterial AB	45	5 738	13 500
Bilfragmentering AB	25	126	126
Gränges Offshore AB	25	10 000	12 500
AB Götaverken	9,5	16 550	25 000
Sweden Center Japan AB	41,7	1 250	1 250
Övriga bolag summa		33 664	52 376
Summa aktier och andelar		2 137 192	2 563 985
Avgår reserv för aktier och andelar			— 52 500
Bokfört värde			2 511 485

Innehållsförteckning

Verksamheten i sammandrag	3
Koncernöversikt	4
Arbetsmiljö i utveckling	34
Inflationens effekter	51
ABAB	28
ASSI	14
Berol Kemi AB	16
BS Konsult AB	29
Ceaverken AB	29
EssBo	25
AB Kabi	18
Kalmar Verkstads AB	29
Karlskronavarvet AB	23
Liber Grafiska AB	27
Linson Instrument AB	30
LKAB	9
Norrbottnens Järnverk AB	10
Nuclear Steam S G AB	30
Nyckelhus AB	30
AB Oljetransit	31
Rockwool AB	26
SARA	22
SMT-Pullmax AB	24
AB Sonab	31
Statsföretag International AB	32
Statsraff AB	32
Stigtex AB	32
SID	32
AB Svensk Torvförädling	33
Svenska Lagerhus AB	33
Svenska Skifferolje AB	33
Svenska Tobaks AB	20
Svetab	33
Uddcomb Sweden AB	34
Uddevallavarvet AB	12
Förvaltningsberättelse	38
Revisionsberättelse	41
<i>Resultat- och balansräkningar m. m.:</i>	
Statsföretagsgruppen	42
Dotterbolagen	54
Statsföretag AB	58